

خلاصه راهنمای معلم کتاب عربی پایه دهم

مقدمه: برنامه ریزان درسی به هنگام تدوین برنامه هایشان تلاش می کنند تا رویکرد تألیف کتاب جدید و نیز روش های تدریس مورد انتظار خود را تبیین کنند، و یکی از اسناد بسیار مؤثر در این راه، کتاب راهنمای معلم است. در نظام آموزشی ایران، معلمان برای تدریس عموماً به کتاب درسی متکی هستند و کمتر در باره شیوه های تدریس و یادگیری و امکان تعدیل محتوای کتاب درسی و مطابقت آن با نیازهای دانش آموزان می اندیشند. با تغییر رویکرد کتاب های درسی عربی به صورت « پرورش مهارت های چهار گانه زبانی به منظور فهم بهتر قرآن و متون دینی و زبان و ادبیات فارسی » بسیاری از دبیران تاکنون در دوره اول متوسطه در پی دانش افزایی خویش برآمده اند. آگاهی از رویکرد و شیوه های تدریس کتاب نونگاشت، لازم است. تدریس بدون اطلاع داشتن از اهداف کتاب درسی، موفق نیست. فلسفه آموزش عربی در ایران چیست؟

در اصل شانزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اینگونه آمده است:
« از آنجا که زبان قرآن و علوم و معارف اسلامی عربی است و ادبیات فارسی کاملاً با آن آمیخته است، * این زبان باید پس از دوره ابتدایی تا پایان دوره متوسطه در همه کلاس ها و در همه رشته ها تدریس شود.
در « برنامه درسی ملی » در مورد قلمرو حوزه درس عربی چنین آمده است:
« ... آشنایی با زبان عربی و مشخصاً مهارت های چهارگانه زبانی، یعنی خواندن، گوش کردن، نوشتن و سخن گفتن در این حوزه به میزانی است که دانش آموز را در درک معنای آیات قرآن کریم، کلام معصومین و متون دینی و فرهنگ اسلامی کمک کند و در تقویت زبان فارسی او مؤثر باشد.»

در « برنامه درسی عربی » نیز در باره رویکرد و شیوه نگارش کتاب درسی آموزش زبان عربی چنین آمده است:

- ۱- رویکرد « پرورش مهارت های زبانی برای فهم عبارات و متون اسلامی و کمک به فهم بهتر زبان و ادبیات فارسی » و حاکمیت بخشی درک مطلب، کاربرد واژگان و متن محوری به جای قاعده محوری.
 - ۲- کاستن از حجم قواعد و چشم پوشی از قواعدی که امکان نادیده گرفتن آنها در این فرآیند آسیبی به رویکرد فهم عبارت و متن وارد نمی سازد، *در عوض توجه بیشتر به متن و واژگان پر کاربرد و کلیدی.
- شایستگی مورد نظر برنامه درسی از دانش آموزان:

برنامه درسی زبان عربی انتظار دارد دانش آموزان بتوانند در پایان دوره اول متوسطه به فهم عبارات کوتاه و ساده به کار رفته در متون دینی و ادبی و در پایان دوره دوم متوسطه به فهم ساختارها و متونی با گستردگی بیشتر نسبت به دوره اول متوسطه دست یابند.

دانش آموز در دوره اول متوسطه، حدود ۸۵۰ واژه و در عربی زبان قرآن (۱) حدود ۳۵۰ واژه پر بسامد و پر کاربرد را میخواند. پس با توجه به تکرار واژه ها در کتابهای اول متوسطه، در واقع هدف کتاب دهم، آموزش ۱۲۰۰ واژه پر بسامد زبان عربی است. واژه های استفاده شده در دروس مختلف یک پایه و نیز در پایه های بعد تکرار می گردند تا به تدریج ملکه ذهن دانش آموز شود. در گزینش واژگان به پر بسامد بودن آن در قرآن، متون معارف اسلامی و زبان و ادبیات فارسی توجه لازم شد.

شبکه مفهومی کتاب های عربی دوره اول متوسطه و عربی دهم

شبکه مفهومی کتاب هفتم

پایه	واژگان	ساختار زبان	متون و عبارات	مهارت سخن گفتن
هفتم	آموزش حدود ۴۰۰ واژه و اصطلاح پر کاربرد و ساده	- اسم اشاره - فعل ماضی - ادوات استفهام - اسم از نظر عدد و جنس - اعداد اصلی ۱ تا ۱۲	- آیات کلام الله مجید - احادیث معصومین - داستان کوتاه - رنگ ای اصلی - روزهای هفته - فصل ها	- سلام و احوال پرسی - آشنایی با همدیگر - خدا حافظی - تعارفات - در شهرهای زیارتی - در بازار - پرسش از جای چیزی یا کسی - آدرس پرسیدن - پرسش از ماهیت چیزی و نحوه پاسخ بدان - پرستش از کیستی و پاسخ به آن و معرفی خود - پرسش از رنگ .

شبکه مفهومی کتاب هشتم

پایه	واژگان	ساختار زبان	متون و عبارات	مهارت سخن گفتن
هشتم	آموزش حدود ۲۰۰ واژه و اصطلاح پر کاربرد و ساده و تکرار واژگان پایه هفتم (در مجموع حدود ۶۰۰ کلمه)	- فعل مضارع - بقیه ادوات استفهام (لماذا، متى، کیف) - اعداد ترتیبی یکم تا دوازدهم - فعل مستقبل - ترجمه داشتن (عندی...)	- آیات کلام الله مجید - احادیث معصومین - داستان کوتاه - دوستیابی - ارزش ها و فرهنگ جامعه .	- معرفی افراد به همدیگر - وعده های غذایی - پرسش از زمان و پاسخ بدان (اوقات شبانه روز، ماه و ...) - پرسش از علت چیزی و پاسخ بدان - پرسش از چگونگی کاری یا چیزی - مشاغل و پرسش از شغل.

شبکه مفهومی کتاب نهم

پایه	واژگان	ساختار زبان	متون و عبارات	مهارت سخن گفتن
	آموزش حدود ۲۲۰ واژه و	- فعل امر - فعل نهی - معادل ماضی استمراری	- آیات کلام الله مجید - احادیث	- نحوه درخواست - بازداشتن کسی از کاری - احترام به قوانین جامعه مانند راهنمایی و

نهم	اصطلاح پر کاربرد و ساده و تکرار واژگان پایه هفتم و هشتم (در مجموع حدود ۸۵۰ کلمه)	- ترکیب اضافی و وصفی - ساعت خوانی - وزن و روف اصلی	معصومین - یک شعر عربی - داستان کوتاه - ضرب المثل - آداب و مهارت های - در مراکز زیارتی و دیدنی - متن علمی.	راندگی - در سفر زیارتی
-----	--	--	---	---------------------------

شبه مفهومی کتاب دهم

پایه	واژگان	ساختار زبان	متون و عبارات	مهارت سخن گفتن
دهم	آموزش حدود ۳۵۰ واژه و اصطلاح پر کاربرد و تکرار واژگان عربی دوره اول متوسطه (در مجموع حدود ۱۲۰۰ پر کاربرد کلمه)	نام عربی صیغه برای رشته های علوم انسانی و معارف اسلامی ذکر می شود. (در سایر رشته ها نام صیغه ذکر نمی شود). - تکمیل مبحث اعداد که قبلا ۱ تا ۱۲ خوانده شده و اعداد اصلی تا صد و ترتیبی تا بیستم ادامه می یابد. - فعل هایی که معادل ماضی اول شخص مفرد آنها بیش از سه حرف است به همراه مصدرهایشان. (ثلاثی مزید) در رشته های علوم انسانی و علوم و معارف اسلامی نام ثلاثی مزید و مجرد ذکر می شود، ولی در سایر رشته ها خیر. - جمله اسمیه (تشخیص مبتدا و خبر) و جمله فعلیه (تشخیص فعل و فاعل و مفعول) معانی حروف جرّ و تشخیص جار و مجرور در رشته انسانی و معارف ذکر مرفوع ، منصوب، مجرور و	ساخت ترکیب ها مد نظر نیست در رشته های علوم انسانی و علوم و معارف اسلامی نام اعراب کلمات یعنی مرفوع، منصوب، مجرور و مجزوم ذکر می شود ولی در سایر رشته ها خیر. - آیات کلام الله مجید - احادیث معصومین - یک شعر عربی - داستان کوتاه - ضرب المثل - سبک زندگی و آداب و مهارت های - متن علمی - متن اجتماعی - متن ادبی.	- آشنایی با همدیگر - در فرودگاه - گفتگو با راننده در شهر زیارتی - در هتل.

		مجزوم در اعراب کلمات از اهداف است ولی در سایر رشته ها نیست. - نون وقایه - مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول و اسم مبالغه)		
--	--	--	--	--

روشها و منابع یاددهی - یادگیری (بخش دوم)

اصول یاددهی - یادگیری

راهبردهای یاددهی - یادگیری باید بتواند بستر شایسته را برای دستیابی به مراتبی از «حیات طیبه» فراهم کند.

اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری به شرح زیر خواهد بود:

- ۱- امکان درک و تفسیر پدیده‌ها؛ وقایع و روابط را در موقعیت‌های واقعی زندگی تدارک ببیند.
- ۲- انگیزه دانش‌آموزان را شکوفا و تقویت کند.
- ۳- امکان درک و تفسیر قوانین کلی حاکم بر هستی را با افزایش بصیرت در دانش‌آموزان فراهم کند.
- ۴- فرصت‌هایی را تدارک ببیند که شایستگی‌های کسب شده در فواصل زمانی توسط دانش‌آموز مرور و تصمیماتی برای تعدیل، بازنگری یا ادامه مسیر یادگیری توسط او اخذ شود.
- ۵- فرصت لازم برای پیوند نظر و عمل، تلفیق دانش و تجربیات پیشین با یادگیری‌های جدید را به صورت یک پارچه و معنادار به منظور تحقق ظرفیت‌های وجودی دانش‌آموزان و توسعه شایستگی‌ها فراهم کند.
- ۶- با بهره‌مندی فزون‌تر از روش فعال و خلاق زمینه ساختن علم و معرفت را فراهم نماید.
- ۷- صرفاً به انتقال دانش محدود نشده است، بلکه زمینه تولید علم از سوی دانش‌آموزان را با تأکید بر مشارکت آنان در مفهوم، تدارک ببیند.
- ۸- زمینه تعامل مؤثر دانش‌آموزان را با معلم، همسالان و انواع محیط‌های یادگیری فراهم کند.
- ۹- زمینه بهره‌گیری هوشمندانه از فناوری‌های نوین آموزشی را فراهم نماید.

اصول یاددهی - یادگیری در درس عربی پایه دهم به گونه‌ای سامان داده می‌شود که :

۱. آموزش به صورت فعال و با مشارکت گروهی دانش‌آموزان اجرا شود.
 ۲. چگونه آموختن و چگونه اندیشیدن و چگونه به حل مسائل پرداختن به دانش‌آموز، آموزش داده می‌شود.
 ۳. معلم افزون بر ارزشیابی دانش‌آموزان نسبت به ارزشیابی از فعالیت‌های خود مبادرت ورزد.
 ۴. آموزش زبان عربی با هدف پرورش مهارت‌های زبانی صورت می‌گیرد. در این میان، نقش ترجمه و فهم عبارات و متون برجسته می‌گردد. در کتاب عربی دهم هدف این است که دانش‌آموز درست بخواند و معنای فارسی عبارات عربی را بفهمد.
- تذکر مهم :** هر جا سخن از قواعد آمده است، قاعده محض مورد نظر مهم نیست، بلکه هدف این است که با مطالعه آن نکته فهم زبان حاصل گردد.

۵. در شیوه های مهم آموزش عربی به مهارت خواندن، شنیدن، و فهمیدن توجه بیشتری می شود.
 ۶. سنجش مهارت های زبانی بر این مبنا صورت می گیرد:
- روان خوانی، ترجمه عبارات از عربی به فارسی، یادگیری عبارات و مصطلحات پرسامد و مهم زبان عربی برای تقویت مهارت سخن گفتن (به صورت پرسش و پاسخ میان دبیر و دانش آموز یا در میان دانش آموزان)

اصول کلی یاددهی-یادگیری عبارت است از :

- قرائت:** در درس عربی روخوانی جایگاه خاصی دارد، از این رو، معلم باید از توانایی درست خوانی و روان خوانی برخوردار باشند.
- ترجمه :** نظر به جایگاه ارزشمند در آموزش زبان عربی شایسته است از الگوها و شیوه هایی کارساز برای آموزش ترجمه بهره گرفته شود.
- قواعد:** آنچه یک دانش آموز عرب در زمینه قواعد نیاز دارد با نیاز یک دانش آموز ایرانی فرق دارد. توجه به قواعد کاربردی و یافتن شاهد از متن مورد تاکید است. باید در این باره شایسته و بایسته است که :
۱. از تاکید بر حفظ قواعد پرهیز گردد.
 ۲. الگوی دانش آموز محور انتخاب گردد، تدریس متکلم و حده در آموزش زبان نادرست است.
 ۳. بروشهای اکتشافی و پرسش و پاسخ در این بخش در یادگیری تاکید شود.
 ۴. به آموخته های پیشین دانش آموز توجه گردد.
 ۵. قواعد عربی به دستور زبان فارسی پیوند بخورد و آموزش قواعد برای فهم بهتر بومی سازی شود.
 ۶. به امثال و حکم در این حیطه استشهاد شود، زیرا از زیباترین سخنان در هر ادبیاتی هستند و در زبان عربی زیباترین شاهد از قرآن و حدیث است.
 ۷. پاره ای از مباحث دستوری در دریافت معنا تأثیر چندانی ندارند، لذا برخی قواعد مانند غیر منصرف حذف می شود. ۸. قواعد باید خدمتگزار فهم عبارات و متون باشند.

تمرین ها:

- در هر درس تمرینات مناسبی طراحی شده است و انتاب روش های فعال و مشارکتی در تمرینات، گریزناپذیر است. معلم در این بخش نقش راهنما را ایفا می کند.
- ارتباط افقی برنامه با سایر حوزه های یادگیری
- درس عربی زبان قرآن با دروس زیر پیوند یا همانندی بیشتری دارد:
- دین و زندگی ۲. زبان و ادبیات فارسی ۳. زبان انگلیسی
- ارتباط این دروس با درس عربی از نوع نظری یا عملی است که به آنها اشاره می شود.
- دین و زندگی: از برنامه درسی دین و زندگی و قرآن دوره دبستان و دوره اول متوسطه انتظار می رود:
- توانایی لازم را برای درست خوانی و روان خوانی طی آموزش قرآن در دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه ایجاد کند.
- در زمینه ترجمه و درک و فهم آیات قرآن کریم دقت شود آنجا که دریافت معنا وابسته به یادگیری ساختارهای زبانی جمله و نیز ذخیره واژگانی است، بستر این موضوع در درس زبان عربی فراهم شده باشد.
- به هنگام استشهاد به آیات، احادیث و روایات به آموخته های درس عربی دانش آموزان توجه شود.
- در محدوده قواعد صرفی و نحوی و فنون ترجمه که مربوط به درس عربی است، دخالت نشود و درس آموزش قرآن وظیفه اصلی و مقدس قرائت صحیح را بر عهده گیرد. وظیفه تدبیر در قرآن بر عهده درس دین و زندگی، و آموزش زبان برعهده درس عربی است.

در نگارش کتاب های نونگاشت به متون موجود در کتب عربی توجه شود. متون تکراری نشان دهنده ناهماهنگی برنامه ریزان است. زبان و ادبیات فارسی: از برنامه درسی زبان و ادبیات فارسی انتظار می رود: برجایگاه مهم زبان عربی به عنوان زبان دین و فرهنگ اسلامی طی متونی در کتاب درسی تأکید کند و لزوم یادگیری زبان عربی را در جهت فهم عمیق تر و مؤثرتر زبان و ادب فارسی یادآور شود. در بیان پیوند میان دو زبان، اشعار ملمع شاعران و شاهکارهای ادبی نثر نویسندگان ایرانی به زبان عربی را در محتوای آموزشی بگجانند. از آنجا که عربی، انگلیسی و فارسی سه زبان هستند، همکاری میان این سه گروه لازم است. انتظار می رود در بخش گرامر به کتب دستور زبان فارسی و بخش قواعد عربی مراجعه کند. شایسته است متونی که در هر سه کتاب آمده است تکراری نباشد.

توصیه های اجرایی برنامه

شیوه های گسترش و تقویت برنامه درسی

۱. استفاده از بسته آموزشی ۲. آگاه سازی اولیای دانش آموزان ۳. انجمن های علمی معلمان
۴. دبیرخانه راهبری کشوری درس عربی و پایگاه کیفیت بخشی فرایند آموزش عربی
۵. وبگاه گروه درسی عربی ۶. جشنواره کتاب رشد ۷. نقد و بررسی کتاب های درسی

بخش سوم: طرح درس

طرح درس روزانه پیشنهادی – کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم

نوشتن طرح درس به منظور سازماندهی به روش تدریس و استفاده از تجربیات دیگران است. شایان ذکر است بیشتر دبیران توانا پس از چند سال تدریس عملاً طرح درس را در ذهن خود دارند. در طرح درس باید به ارزشیابی مستمر و دریافت بازخورد از یادگیری دانش آموز که در چنین آموزشی روی می دهد توجه شود.

فرآیند آموزش: مراحل تدریس و تنظیم محتوا (۷۵ دقیقه از ۹۰ دقیقه)

زمان	شرح	مراحل تدریس	
۳	۱- سلام و احوال پرسی ۲- حضور و غیاب ۳- قبل از شروع تدریس معلم باید روش های مربوط به یاددهی و یادگیری مورد نظر خودش را مشخص کند.	معارفه	۱
۵	اهمیت آموختن عدد را در هر زبانی برای دانش آموز شرح می دهیم. ۱- اشاره به کتاب گران سنگ و پر حجم «المواعظ العددیة» نوشته علامه عاملی که احادیث دارای عدد را آورده است. ۲- اشاره به نقش عدد در سفرها موقع خرید، در هتل هنگام تحویل گرفتن کلید اتاق که باید شماره را گفت، و اینکه هر کس می خواهد زبانی را بیاموزد عددها را حتما یاد می گیرد، چون از مهمترین مباحث هر زبانی است.	ایجاد انگیزه	۲
	در ادامه پرسش و پاسخ های بالا می گوئیم:		۳

	معرفی درس و بیان اهداف	دانش آموزان گرامی، در این درس با این موضوعات آشنا می شویم. سخنان پیامبر اسلام(ص) که در برگرفته عدد است برای نشان دادن پر بسامدی مبحث عدد. مبحث عدد در زبان عربی.
--	------------------------	--

۴۵	۴	شروع تدریس و ارائه درس	درس در ۳ جلسه تدریس می شود. جلسه نخست: روخوانی با کمک کتاب گویا + ترجمه متن با کمک واژه نامه + درک مطلب جلسه دوم: إعلموا + فن الترجمة + حوار جلسه سوم: حل تمرین + بخش پژوهش
۵	۵	خلاصه درس و نتیجه گیری	دانش آموزان با قلم رنگی خلاصه درس را رنگی کنند. خلاص درس را یکی از دانش آموزان بیان می کند اگر نتوانست معلم کمک می کند.
۱۰	۶	ارزشیابی بعد از تدریس	این موارد را از دانش آموزان می خواهیم: ۱- عددهای اصلی از یک تا بیست را بشمارد. ۲- عددهای ترتیبی یکم تا بیستم را بشمارد.
۲	۷	تکلیف	حلّ داوطلبانه تمرینات درس به منظور آمادگی بهتر در جلسه آینده.
۳	۸	معرفی فعالیتهای خلاقانه	تهیه روزنامه دیواری یا وبلاگ و نوشتن چند حدیث عددی بنا به تشخیص دبیر ، یافتن وبلاگ ، وبگاه ، نرم افزار و....
۷۵			

جدول زمان بندی سالانه پیشنهادی کتاب عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم						
ماه	هفته	جلسه	تاریخ	درس	فعالیت	
مهر	اول	۱		۱	معارفه، تدریس احتمالی درس ۱+ کلیپ این درس+قرائت + ترجمه	نیم سال اول
	دوم	۲		۱	حل تمرین درس ۱(در انسانی نام صیغه ها)	

ادامه تمرینها	۱		۳	سوم	
آزمون کتبی کوتاه یا ادامه تمرین درس ۱ + پژوهش	۱		۴	چهارم	
قرائت + ترجمه درس ۲ + درک مطلب	۲		۵	اول	آبان
إعلموا + فن الترجمة درس ۲	۲		۶	دوم	
حل تمرین درس ۲ + پژوهش	۲		۷	سوم	
قرائت + ترجمه درس ۳ + درک مطلب + کلیپ مطر السمک	۳		۸	چهارم	
إعلموا + فن الترجمة درس ۳ + حوار	۳		۹	اول	
حل تمرین درس ۳ + پژوهش	۳		۱۰	دوم	آذر
قرائت + ترجمه درس ۴ + درک مطلب	۴		۱۱	سوم	
إعلموا + فن الترجمة درس ۴ + حوار	۴		۱۲	چهارم	
حل تمرین درس ۴	۴		۱۳	اول	
برگزاری امتحانات نوبت اول	امتحانات		۱۴	دوم	دی
برگزاری امتحانات نوبت اول	امتحانات		۱۵	سوم	
قرائت + ترجمه درس ۵ + درک مطلب	۵		۱۶	چهارم	

طرح درس سالانه					
ماه	هفته	جلسه	تاریخ	درس	فعالیت
بهمن	اول	۱۷		۵	إعلموا + فن الترجمة+ حوار
	دوم	۱۸		۵	حل تمرین درس ۵+ پژوهش
	سوم	۱۹		۶	قرائت + ترجمه درس ۶+ درک مطلب
	چهارم	۲۰		۶	إعلموا درس ۶ + فن الترجمة+ حوار
اسفند	اول	۲۱		۶	حل تمرین درس ۶+ پژوهش
	دوم	۲۲		۷	قرائت + ترجمه درس ۷+ درک مطلب
	سوم	۲۳		۷	إعلموا درس ۷ + حوار
	چهارم	۲۴		۷	حل تمرین درس ۷+ پژوهش
فروردین	اول	۲۵		-	تعطیلات نوروز
	دوم	۲۶		-	تعطیلات نوروز
	سوم	۲۷		۸	قرائت + ترجمه درس ۸+ درک مطلب
	چهارم	۲۸		۸	إعلموا درس ۸ + حوار
	اول	۲۹		۸	حل تمرین درس ۸+ پژوهش

نیم سال دوم

اردیبهشت	دوم	۳۰	دوره	رفع اشکال از نیمه اول کتاب تا پایان درس ۴
	سوم	۳۱	شفاهی	رفع اشکال از نیمه دوم کتاب درس ۵ تا آخر کتاب
	چهارم	۳۲	امتحان	حل نمونه سؤال امتحان پایان سال

کتاب درسی مشترک عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم را در ۲۴ جلسه بدون احتساب دو هفته تعطیلات نوروز میتوان تدریس کرد.

- توجه: جدول مربوط به بارم بندی و نمونه سوال امتحانی کتاب مشترک در صفحات ۲۲ تا ۲۵ کتاب راهنما وجود دارد .
- **تذکرات مهم:** برای طراحی سوال در نوبت اول و دوم و میان نوبت، رعایت نکات زیر ضروری است.
 - (۱) تمام عبارات حرکت گذاری شود. (۲) بار اصلی سوالات ترجمه از عربی به فارسی باشد.
 - (۳) طرح سوال رد هر نوبت از ۲۰ نمره است. (۴) در بخش قواعد مبنی تشخیص است .
 - (۵) در آزمون مهارتهای شفاهی (مکالمه) میتوان از این سؤالات مطرح کرد:
 - من این أنت؟ کم عمرک؟ کیف حالک؟ این بیتک؟ أی فاکهه تُحبُّ؟ متى ترجعُ إلی البیت؟ کم الساعه؟
 - ما هو لون الباب؟ هَماذا تدرُس؟ ماذا تأکل للغداء؟ هل أنت نشیط؟ أ دفتَر علی المنضدَه أم کتاب؟
 - (۶) ترجمه جمله یا کلمه از فارسی به عربی در هیچ آزمون یا مسابقه ای طراحی نشود.
 - (۷) در بحث اعداد مطابقت عدد و معدود از اهداف نیست.
 - (۸) در تشخیص فاعل، مفعول، مبتدا و خبر در جمله، نهادن اعراب رفع و نصب از اهداف کتاب نیست.
 - (۹) در تشخیص مشتقات ذکر جامد و مشتق لازم نیست اما ذکر نوع مشتق لازم است.
 - (۱۰) ملاک نمره شفاهی، آخرین و بهترین وضعیت مهارت شفاهی دانش آموز است.
 - (۱۱) حفظ عین مکالمات دشوار است و دانش آموز میتواند با ذوق و سلیقه خود تغییراتی در متن ایجاد کند.
- توجه: بارم بندی امتحان کتبی عربی زبان قرآن(۱) رشته انسانی در ۳۱ تا ۳۴ کتاب راهنما موجود است.
- در تشخیص فاعل، مفعول، مبتدا و خبر در جمله، برای رشته انسانی ذکر نام آنها کافی است.

تذکرات:

- ۱- طرح سوال درباره افعالی مانند "تَعَلَّمُوا" که ماضی و امر آنها یکسان است باید در جمله ویا باقرائن همراه باشد.
- ۲- تشخیص و ترجمه انواع افعال: (ماضی ساده ، استمرار، ماضی منفی، مضارع منفی ،مستقبل ،مصدر درجمله.
- ۳- استفاده از افعال صحیح و سالم در جمله.اگر سوالی از معتل طرح شده باید بدون تغییر و اعلال باشد.
- ۴- مطابقت عدد و معدود و ویژگی معدود هدف نیست فقط حفظ اعداد ملاک است.
- ۵- تشخیص ضمیر و اسم اشاره مناسب برای جای خالی درجمله باید براساس قرائن باشد. کاربرد ضمیر منفصل منصوب ش، اسم اشاره مثنی هذان وهذین ، کاربرد تلک و هذه برای اسم غیر عاقل هدف نیست.
- ۶- در تشخیص فاعل ، مفعول ، مبتدا و خبر در جمله ذکر نام اعراب آنها کافی است.(در عربی تخصصی: (فاعل مرفوع به ضمه) درعربی مشترک) (فاعل).

- ۷- شکل هدف کتاب نیست: « جاء سعید » چنین عبارتی داده شود و اعراب روی آن نهاده شود، درست نیست.
- ۸- سوالات دربخش مکالمه: ۱- طرح سوال از تصویر ارائه شده ۲- ساختن یک جمله از کلمات پراکنده از جملات حواریات کتاب ۳- پرکردن جای خالی در مکالمه. و ارائه کلمات با دادن دو کلمه اضافه.

بارم بندی امتحان شفاهی عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم میان نوبت اول و دوم رشته علوم انسانی		
مهارت خواندن	روخوانی-فعالیتها: حفظ سرود درس اول - اجرای گروهی آن - اجرای نمایش از متن برخی درسها	۷ نمره
مهارت شنیدن و سخن گفتن	مکالمه ساده با سوالاتی از قبیل: (ماذا، بماذا، من، بم، ماهو، أين، كيف..و پاسخ کوتاه به آنها) حفظ مشابه مکالمات درسی بین دو الی چند گروه حفظ مشابه مکالمات کتاب درسی و اجرای آن در گروه دویاچند نفره. اجرای گروهی مکالمات متفاوت	۳ نمره
جمع نمره		۱۰

تذکرات:

- ۱- امتحان میان نوبت اول و دوم از دوی بخش کتبی (۱۰ نمره) و شفاهی (۱۰ نمره) و پایانی (نوبت اول و دوم) فقط کتبی (۲۰ نمره) است
 - ۲- تلفظ حروف خاص با رعایت مخارج آنها یک نمره دارد.
 - ۳- در پاسخ به سوالات پرسشی بیان یک یا دو کلمه کافی است.
 - ۴- معرفی دانش آموز به عربی توسط خودش در ۲ دقیقه، یا فعالیتی در زمینه نمایش درسی یا مکالمه، نمره شفاهی او منظور شود.
 - ۵- مجموع فعالیتها و مکالمه دانش آموز در طول سال تحصیلی به عنوان نمره شفاهی وی منظور شود.
 - ۶- در بخش مکالمه، به علت دشواری رعایت نکات صرفی و نحوی ضروری برای دانش آموز نیست.
 - ۷- معلم باید با نرمی و مهربانی دانش آموز را به مکالمه متمایل سازد.
 - ۸- دانش آموز با ذوق می تواند در متن مکالمه تغییراتی ایجاد کند حفظ کامل مکالمه (عین کتاب) لازم نیست.
- (بخش پنجم و ششم نمونه سوالات امتحانات نوبت اول و دوم می باشد. که تغییری در آنها ایجاد نمی شود.)
- ❖ بخش هفتم: « توضیحات مشترک در تدریس عربی پایه دهم همه درس های کتاب »
 - ❖ مزایای مطالعه کتاب راهنمای معلم :
- الف) وجود بخشی به عنوان « دانش افزایی برای دبیر » جهت پاسخ به پرسشهای احتمالی معلم و دانش آموزان . ب) کتاب معلم منبعی برای رفع اختلاف دبیران بر سر مطالب: صرفی، نحوی، واژگانی و بلاغی.
- ❖ کتاب عربی دهم چهارمین کتاب عربی متوسطه می باشد.
 - ❖ اعضای شورای تالیف: گروهی از استادان متخصص دانشگاه و معلمان مجرب.
 - ❖ اعضای اعتبارسنجی و نقد و بررسی کتاب: نمایندگان از معلمان دوره اول و دوم متوسطه- متخصصان تعلیم و تربیت اسلامی- گروههای آموزشی - کارشناسانی از حوزه و دانشگاه.
 - ❖ شیوه کتاب: متن محوری است، (نه اینکه قواعد حذف شده باشد) قواعد عربی در خدمت فهم متن می باشد.
 - ❖ کتاب دهم دارای ۳۶۳ واژه پر کاربرد و جدید علاوه بر ۸۵۰ واژه عربی هفتم و هشتم است هدف این کتاب آموزشی ۱۲۰۰ واژه است. (۵۵۲ واژه از ۸۵۰ واژه متوسطه اول کاربرد قرآنی داشتند)

- ❖ هدف از تغییر کتاب از لحاظ ساختاری و محتوایی و شیوه جدید آموزشی اینکه: دانش آموز پس از پایان دوره متوسطه قادر به درست خواندن متون عربی ساده و نیز درک معانی آن بشود.
- ❖ کلمات بکار رفته در این کتاب، پر کاربردترین واژگان عربی است که در قرآن و حدیث و روایات و نیز در زبان و ادبیات فارسی به کار رفته اند.
- ❖ تصاویر، عبارات و متون کتاب علاوه بر هدف آموزشی و زیبا سازی کتاب، ابعاد فرهنگی و تربیتی دارند. در حوزه تصویرگری، نظر کارشناسان حوزه هنری و رعایت ارزش های ایرانی، اسلامی در اولویت بود.
- ❖ علت طولانی بودن متن ها در پایه دهم: چون دانش آموزان در متوسطه اول کلمات بسیاری را آموخته و تاحدودی با ساختار زبان عربی آشنا شده اند.
- ❖ دلیل گنجاندن مکالمه در کتاب درسی: (۱) مکالمه بستری است مناسب برای آموزش هر نوع زبان. ۲- سبب جذابیت و تحرک به درس عربی است. ۳- سبب پویایی و کاربردپذیری زبان عربی می شود. ۴- جهت رفع ضعف دانش آموخته های ایرانی که قادر به گفتن چند جمله ساده عربی نبودند. ۵- خروج از قید مباحث محض صرفی - نحوی- تجزیه و ترکیب که دانش آموخته ها تنها به این مباحث اشتیاق داشتند. ۶- فعال سازی معلم عربی در زمینه تقویت مکالمه خویش.
- ❖ جهت ارتباط با گروه عربی دفتر تالیف: از طریق شبکه های اجتماعی و وبگاه: <http://arabi-dept.talif.sch.ir>
- ❖ مجله رشد معارف: جهت چاپ مقالات علمی - پژوهشی - آموزشی معرفی می گردد. برای کسب اطلاعات بیشتر به صفحه اول آخرین مجله رشد معارف مراجعه شود در حال حاضر، مقالات عربیبه صورت ویژه نامه در درون مجله معارف قرار دارد.

اهم توصیه ها در باب شیوه تدریس و ارزشیابی کتاب

- ۱- کتاب های متوسطه اول را تدریس یا به دقت مطالعه و بررسی کرده باشد.
- ۲- دوره آموزشی توجیهی ضمن خدمت را گذارنده باشد.
- ۳- کتاب راهنمای معلم (تدریس و ارزشیابی) را به دقت مطالعه کرده باشد.
- ❖ رویکرد برنامه درسی عربی براساس برنامه درسی ملی این است:

پرورش مهارتهای زبانی به منظور تقویت فهم قرآن و متون دینی (احادیث - دعاها) و کمک به زبان و ادبیات فارسی (متون ادب فارسی آمیخته با واژگان عربی)

- ❖ دست اندرکاران نگارش این کتاب: با توجه به مصوبات اسناد بالادستی: [قانون اساسی - برنامه درسی ملی - راهنمای برنامه درسی]
- ❖ مهمترین سند برای تالیف کتب درسی « برنامه درسی ملی » است.
- ❖ نقشه راه برای تالیف تمام کتاب های درسی عربی « راهنمای برنامه درسی » است.
- ❖ درنگارش کتاب: تجربیات و الگوهای موفق و مناسب کتاب های عربی و کتاب هاب آموزش زبان دیگر کشورها توجه شد.

مهمترین نکات درباره شیوه تدریس و ارزشیابی کتاب

- رعایت تاکیدات در آزمون سراسری، مسابقات علمی امتحانات نوبت اول و دوم ضروری است.
 - این نوشته برای سازمان سنجش به منزله بخشنامه است.
 - دبیرخانه عربی و گروههای آموزشی سوالات آزمون سراسری را نقد و بررسی و در صورت بروز اشکال مراتب را به سنجش اطلاع دهند.
- کتاب عربی دهم دارای ۸ درس و هردرسی در سه جلسه تدریس می شود (کتاب برمبنای ۲۴ جلسه است)

۱- دانش آموز دهم در متوسطه اول با ساختارها ذیل آشنا شده است: انواع افعال (ماضی ، مضارع، امر و نهی) در صیغه مخاطب(نفی و مستقبل، معادل ماضی استمرار) ترکیب اضافی و وصفی ، اشاره و استفهام). همچنین ترکیبی نظیر: « أخی الصغیره » ترجمه صفت موخر « برادر کوچکم » آموزش داده شد اما در دهم ترکیبی نظیر « سیارة أختی الصغیره » و نیز « سیارة أختی الصغیره » آشنا می شود (البته چنین ترکیباتی باید در درون جمله داده شود نه خارج از جمله) .

۲- در بحث اعداد دانش آموز در پایه هفتم اعداد اصلی ۱-۱۲ /در پایه هشتم اعداد ترتیبی یکم تا دوازدهم/ در نهم ساعت خوانی به صورت: کامل ، نیم و ربع یاد می گیرد . در پایه دهم ساعت خوانی به شکل : چهار و بیست و پنج را آموزش می بیند.

۳- درس اول التذکار « سالهای گذشته است. مطالب عربی انسانی و مشترک یکی اند بجز اینکه در تخصصی انسانی و معارف صیغه های افعال آموزش داده میشود حال اینکه در عربی مشترک آموزش فعل و ضمیر به صورت بومی سازی بیان شد.

۴- در کتاب دهم آموزش اعداد اصلی از ۱-۱۰ و ترتیبی از یکم تا بیستم است. مباحث مطابقت اعداد و معدود و ویژگیهای معدود و نیز ارزشیابی از این بحث مد نظر نیست. بحث اعداد مرکب(۱۳-۱۹ همانند ۳-۹ است جز اینکه جزء عشر به ان اضافه شد) اعداد عقود نیز همانندی با(ثلاثة الی تسعة) دارد(خمسة - خمسون).

۵- دانش آموز در متوسطه اول با افعال مجرد و مزید و صرف فعل صحیح و سال و شناسه های مجرد آشنا شد. در این کتاب ، هدف درس سوم و چهارم این است که دانش آموز با استفاده از آموخته های سه سال قبل بداند که برخی فعل ها در ماضی " سومین شخص مفرد " بیش از سه حرف دارند، لذا :

الف) گفتن ثلاثی مجرد و مزید و ذکر ابواب جز اهداف آموزشی نیست.

ب) صرف افعال معتل و مهموز و مضاعف و تغییرات حروف عله و ادغام و فک ادغام واملاهی همزه هدف آموزشی نیستند.

ج) ترجمه و معنای افعال (مجرد- مزید) ملاک است مثلا خواستن ترجمه " استفاد و استفادت " چون تغییرچندانی ندارند ، مشکلی ندارد.

د) فرق عربی زبان قرآن(مشترک) با عربی تخصصی(انسانی و معارف) در این است که در تخصصی معانی بابها ذکر شده است اما در عربی مشترک خیر.

هـ گاهی فعل های لازم که به باب افعال برده می شوند معنای تعدیه ندارند: أفلح= رستگار شد/أسرع=شتافت/ أسلم= مسلمان شد/أصبح=شد/أكبر= بزرگی یافت/أباع= برای فروش نهاد.

و) در بخش واژه نامه بغیر از درس اول و دوم ، مضارع و مصادر افعال مزید برای آگاهی و آموزش بیشتر دانش آموزان بیان شد.

۶-هدف آموزش جملات اسمیه و فعلیه (درس پنجم):

الف) شناخت اجزای جمله(فعل-فاعل- مفعول به- مبتدا و خبر) است.

ب) دانش آموز با شناخت اجزا جمله معانی عبارات را بفهمد.

ج) گفتن اعراب کلمات در آموزش کتاب عربی زبان قرآن هدف نیست.

د) در کتاب عربی تخصصی باید دانش آموز علاوه بر محل اعرابی ، نوع اعراب را بگوید. مثلا در عبارت (الصلاةُ عمودُ الدین) تخصصی الصلاة مبتدا و مرفوع به ضمه ، اما در عربی مشترک تنها گفتن محل اعراب : " الصلاةُ : مبتدا " کافیست.

۷- هدف آموزش فعل مجهول در درس ششم: دانش آموز جمله های دارای فعل مجهول را ترجمه کند، دانش آموز با دیدن عبارتی مانند « تُعَرَفُ الْأَشْيَاءُ بِضَدَادِهَا » آنرا درست ترجمه کند و بداند که تُعَرَفُ مجهول است و تَعْرِفُ معلوم. در آموزش فعل مجهول ، تبدیل جمله معلوم به مجهول و یا بالعکس مدنظر نیست . همچنین نائب فاعل مرفوع است و یا تطابق فعل مجهول با نائب فاعل جزء اهداف نیستند(در عربی مشترک) اما در تخصصی باید نائب فاعل و انواع آنرا بداند.

۸- در هفتم آموزش معانی حروف جر و نیز تشخیص حروف در جمله ملاک است نه علائم اعرابی جردر عربی مشترک، اما در تخصصی(انسانی و معارف) باید علامت جار و مجرور را گفت.

۹- در آموزش در هشتم: تشخیص جامد بودن(مانند استخدام) و یا مشتق بودن (مانند حسن) کلمه نیست ، هم چنین ساختن اسم مشتق هدف آموزش نمی باشد. مهمترین مشتقات(اسم فاعل – مفعول و مبالغه) در این درس تدریس می شود، شناخت نوع آنها و معانی شان در جمله ملاک درس است.

۱۰- در تدریس واژگان می توان از کتاب گویا استفاده کرد.

۱۱- طرح سوال درک مطلب: (۱) باید از متون کتاب درسی باشد(خواه در آزمونهای سراسری خواه در امتحانات داخلی) (۲) متن به گونه باشد که قابلیت طرح سوال از کلماتی نظیر « متی، کیف ، ماذا..» را داشته باشد (۳) در صورت انتخاب متن درک مطلب خارج از کتاب درسی، باید واژگان درانتهای کتاب آورده شده باشد.(۴) چنانچه واژه ای نامأنوس و غریب بوده باید ترجمه فارسی آن در درک مطلب آورده شود.

۱۲- صورت سوال به عربی باشد. کلمات تیتتر سوال باید از تمارین کتاب انتخاب شده باشد.

۱۳- طرح سوال از مصادر ثلاثی مجرد که در واژگان آمده هدف نیست.

۱۴- نیازی به ارائه جزوه مکمل قواعد درس به دانش آموز نیست .

۱۵- بجای آموزش قواعد باید معلم به آموزش مهارتهای زبانی – گفتاری- شنیدنی بپردازد.

۱۶- پژوهشها و بحث های علمی انتهای هر درس ، نمایش ، سرود، ترجمه تصویری، داستان نویسی کار عملی محسوب میشود در صورت فرصت دانش آموزان فعالیتی داشتند می توان نمره این بخش را در نوبت اول و یا مستمر تاثیر داد.

۱۷- تحلیل صرفی – اعراب و قرار دادن اعراب(شکل) از اهداف کتاب نیست.

۱۸- مترادف و متضاد در هر آزمونی باید در محدوده کتاب باشد.

۱۹- آموزش فعل و ضمیر بر اساس ساختار زبان فارسی(من- تو- او- ما- شما- ایشان) است یعنی بومی سازی شده و این شیوه تدریس تا پایان متوسطه دوم ادامه دارد.

۲۰- هدف از بخش " بدانید" و " فن ترجمه" کمک به فهم متون و عبارات. دانش آموز بواسطه این دوبخش: درست می خواند، میشنود، می فهمد، و ترجمه می کند.

۲۱- تغییر صیغه از مخاطب به غیرش، از جمع به غیر جمع، از مذکر به مؤنث و مانند اینها هدف نیست. مثال: این جمله را به مضارع تبدیل کنید « نادبتک ولکنک ما سمعت صوتی »

یا: این جمله را با توجه به کلمات داده شده باز نویسی کنید از اهداف کتاب نیست: یا زُمَلائی، اذهبوا إلی صفوفکم = یا زمیلاتی،

۲۲- در امتحان، خواستن معنای کلمات، باید در جمله باشد چون که: ۱- معنای واژه در جمله بهتر آشکار میشود ۲- باعث تلطیف امتحان میشود ۳- موجب میشود که امتحان به نوعی به آموزش تبدیل شود.

۲۳- روخوانی و فعالیت دانش آموز در مکالمه جزء نمره مستمر را تشکیل می دهد و در امتحان نوبت اول و مستمر تاثیر دارد.

۲۴- در پاسخ به تمارین به اندازه کافی جا برای نوشتن هست، غیر از متن، که میتوان ورقه ای برای نگارش ترجمه به آن چسباند.

۲۵- همگام و هماهنگ بودن معلمان با رویکرد جدید دفتر تالیف در امر آموزش عربی (از متوسطه اول تا دوم)

۲۶- از دانش آموزان خواسته شود تا بخش «سخنی با دانش آموز» را بخواند.

۲۷- آموزش قواعد و ارزشیابی از مطالب نحوی و صرفی کاری ساده و آسان است.

۲۸- تدریس متن محوری و ارزشیابی از قرائت و مکالمه کاری سخت و دشوار است.

۲۹- برای خروج از بحث قواعد و ایجاد کلاسی بانشاط، دانش آموزان می توانند: ۱- داستان کوتاه ترجمه کنند ۲- اجرای سرود و نمایش ۳- ترجمه عباراتی ساده، سخنان حکمت آمیز و ابتهامات و مطالب علمی کوتاه.

۳۰- سیاست تالیف بر جذابیت و ساده سازیست. سادگی امر تدریس عربی و عدم پیچیدگی درس باعث خسران و زیان موسسه های سودجو میشود.

الف) وظیفه معلم و بزرگترین مسولیتش: ۱- تدریس کتاب به دانش آموز در ساده ترین روش. ۲- علاقه مند کردن دانش آموز به درس عربی ۳- پرهیز از طرح سوالات معما گونه در امتحان.

۳۱- کار عملی در کتاب شامل: پژوهش، مکالمه، نمایش، سرود، ترجمه تصویری، داستان نویسی. دانش آموز آموخته هایش را در قالب سخن گفتن یا نوشتن به نمایش می گذارد.

۳۲- کتاب دهم مکمل سه کتاب متوسطه اول است. پشتیبان تثبیت واژگان و ساختار آموزش داده شده در متوسطه اول می باشد.

۳۳- للتعریب هدف نیست. ۳۴- در بخش مکالمه دانش آموز باید: ۱- پاسخ کوتاه در حد یک یا دو کلمه ساده ۲- توجه به سرعت عمل در پاسخگویی به سوال شفاهی ۳- نیاز به رعایت ظرافتهای دشوار و فنی (صرفی و نحوی) در دادن پاسخ نیست. ۴- در رویکرد برنامه درسی عربی، پرورش مهارتهای زبانی و سخن گفتن ملاک است

۳۵- در جواب به جملات استفهامی باید به پاسخ کوتاه بسنده کرد. مثال: «لماذا تدرس» جواب: «للتجاف فی الحیاء» نمره کامل به پاسخ داده می شود. لزومی ندارد که بنویسد «أنا أدرس للتجاف فی الحیاء».

۳۶- از موارد امتحان مکالمه، الف) دانش آموز، خودش را در یک دقیقه به عربی معرفی کند، ب) از آنجاییکه گرفتن آزمون از همه کار دشوار است از این رو چنانچه فعالیتهایی در زمینه نمایش درسی یا مکالمه در طول سال تحصیلی دارد، نمره شفاهی او منظور شود.

۳۷- معایب کتابهای کار: ۱- زمینه انحراف از مسیر صحیح آموزش ۲- دور افتادن از اهداف آموزش ۳- آسیب رساندن به روند آموزش.

۴- جای کتاب کار در کلاس نیست ۵) جز زمانی که معلم وقت اضافی برای رسیدگی به برخی از کارها رادارد- بهتر است تمارین کتاب کار در منزل حل شود.

مهمترین تأکیدات درباره شیوه تدریس و ارزشیابی کتاب:

۱/ در پاسخگویی به جمله استفهامی باید به پاسخ کوتاه بسنده شود. پاسخ کامل مد نظر نیست.

پیشنهاد می‌شود دبیر برای امتحان مکالمه از یک آلبوم عکس که در آن تصاویر در اندازه‌های بزرگ باشد، استفاده کند. همچنین می‌توان بخشی از نمره مکالمه را به معرفی دانش‌آموز از خودش اختصاص داد که دانش‌آموز بتواند در یک دقیقه خودش را به زبان عربی معرفی کند.

۷ هدف در آزمون شفاهی روخوانی، درست خواندن است.

هرچه را دانش‌آموز در طول سال تحصیلی می‌خواند و مجموعه فعالیت‌های شفاهی او، نمره شفاهی اش را تشکیل می‌دهد. دانش‌آموز در آغاز در مهارت خواندن و شنیدن نیاز به تکرار و تمرین دارد و به تدریج این مهارت تقویت می‌گردد. لذا ملاک نمره دهی، بهترین و آخرین وضعیت دانش‌آموز است.

۷ نداشتن کتاب کار از داشتن کتاب کاری نامناسب بهتر است.

اگر معلمی کتاب کار تهیه کرد تأکید می‌کنیم که کلاس درس جای پرداختن به آن نیست و حل تمرینات آن در منزل باید صورت بگیرد. لذا اگر وقت اضافی داشت می‌تواند تمرینات کتاب کار را نیز حل کند در غیر این صورت، کتاب درسی نباید لطمه ببیند. گروه‌های آموزشی در این زمینه باید نقش فعال و ارشادی داشته باشند.

۷ از همکاران ارجمند درخواست می‌کنیم تا با سیاست دفتر تألیف همگام شوند.

زیرا به تدریج همه کتاب‌های سال‌های آینده نیز ادامه و مکمل این کتاب خواهند بود.

۷ روخوانی در کتاب‌های عربی اهمیت ویژه‌ای دارد. دانش‌آموز باید بتواند درست بخواند تا درست ترجمه کند.

۷ هدف حفظ واژه‌ها قبل از شروع درس نیست بلکه در طی خواندن متون و عبارتها است.

۷ مبنای گزینش آیات، احادیث و امثال به کار رفته در کتاب سادگی الفاظ، سادگی ساختار و مطابقت آن با آموزش کتاب درسی، کاربری بر اساس نیازهای روز، تناسب با سطح درک و فهم دانش‌آموز نوجوان است.

دانش‌آموز باید بتواند در زندگی به هنگام نیاز به امثال و حکم خوانده شده استشهاد کند.

۷ در گزینش تصاویر این اصول رعایت شده است:

برنامه درسی ملی، مسائل فرهنگی و تربیتی، دوری از تنش آفرینی، توجه به امور مهمی مانند ارزش‌های دینی، احترام به محیط زیست، میهن دوستی، به روز بودن تصاویر، ایجاد جذابیت در کتاب، شاد بودن موضوعات و...

۷ در بخش انوار القرآن که فقط در کتاب عربی زبان قرآن آمده است تنها معنای کلماتی مدنظر است که زیرخط دار، یا دو گزینه‌ای هستند. به عبارت دیگر فقط معنای کلماتی مطلوب است که در انتهای کتاب در بخش المعجم آمده‌اند.

آنچه در تدریس بسیار مهم است بر خوردهای درست، دلسوزانه و عالمانه است. اگر تمایل دارید از نظریات شما آگاه شویم؛ می توانید از طریق وبگاه گروه عربی پیغام بگذارید. نشانی وبگاه گروه عربی: www.arabic-dept.sch.ir

الگوی پیشنهادی جهت تدریس قسمت های نه گانه هر درس:

کتاب عربی دهم هشت درس دارد و هر درس از نه بخش تشکیل شده که برای هر یک روشی متناسب با اهداف کتاب و برنامه درسی پیشنهاد شده تا دبیر بهتر بتواند به اهداف آموزشی برسد.

ساختار درس ها در کل کتاب درسی عربی زبان قرآن پایه دهم :

۱. صفحه آغازین درس ۲. متن درس ۳. واژگان ۴. درک مطلب ۵. قواعد درس تحت عنوان «اعلموا» (در برخی درس ها نیز بخش فن ترجمه وجود دارد) ۶. مکالمه ۷. تمرین ۸. أنوار القرآن؛ فقط در کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱)
۹. پژوهش (البحث العلمی) در برخی درس ها.

تحلیل قسمت های نه گانه هر درس:

۱. صفحه آغازین : یک صفحه مستقل مزین به آیه ای از کلام الله مجید یا حدیثی از بزرگان دین همراه با تصویری زیبا برای ورود به درس به لحاظ روانی دانش آموز را برای ورود به درس آماده می سازد.

۲. متون:

خلاصه مراحل ترجمه			
مراحل ترجمه	هدف	نقش دانش آموز	نقش معلم
مرحله اول	تقویت مهارت شنیدن	شنیدن	روان خوانی
مرحله دوم	تقویت مهارت خواندن	خواندن	نظارت و راهنمایی
مرحله سوم	تقویت مهارت ترجمه	ترجمه عبارات (مقدماتی)	نظارت و راهنمایی
مرحله چهارم	تقویت مهارت درک و فهم	ترجمه عبارات (نهایی)	تصحیح و تکمیل
مرحله پنجم	تقویت مهارت کاربرد (بیان مصداقی از کاربرد عبارت یا پیام درس)	مصداق یابی	تصحیح و تکمیل

۳. واژگان :

این بخش تقریباً در پنج دقیقه تدریس می‌شود. هدف این نیست که در همان ابتدا دانش آموز همه کلمات جدید را یاد بگیرد؛ بلکه هدف این است که با آنها آشنا شود.

مراحل آموزش واژگان:

۱. استفاده از کتاب گویا. ۲. قرائت معلم و تکرار دانش آموزان.

۴. قواعد :

در این قسمت از تصاویر زیبا در راستای تقویت هویت ایرانی - اسلامی با دقت فراوان گزینش شده‌اند. رسالت مهم تصاویر به روز و واقعی بودن تصاویر و جذابیت آنها انتقال مفاهیم درس را تسریع و تسهیل می‌کند.

تذکر مهم:

در کتاب‌های عربی هفتم تا دهم برای آموزش فعل‌های ماضی و مضارع بومی‌سازی انجام شده است. دانش آموز ایرانی با شش صیغه فارسی آشناست و شایسته است که دبیران محترم از این شیوه در صرف فعل استفاده کنند.

اعلموا و فن الترجمة:

حفظ مطالب این بخش الزامی نیست؛ همچنین نیازی به گسترش مطالب و ارائه جزوه مکمل نیست.

تمارین :

هدف اصلی در این قسمت، تثبیت یادگیری در سه حوزه واژگان، قواعد و ترجمه است و در راستای اصل تلطیف آموزش عربی، سعی شده است دانش آموز از حل آنها لذت ببرد. حل تمرین‌ها بر عهده دانش آموز است و معلم نظارت می‌کند. جای کافی برای حل تمارین، پیش بینی شده است؛ تا نوشتن دوباره تمارین وقت زیادی را از دانش آموز نگیرد. حل تمرینات در کتاب صورت بگیرد تا چشم دانش آموز به املا و اعراب صحیح در کتاب درسی عادت کند و مشکلی در قرائت او نیز پدید نیاید.

ساختار درس:

ساختار آموزشی کتاب عربی دهم عبارت است از: اعداد یک تا صد، ترجمه فعل مجهول، مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول، اسم مبالغه)، نون وقایه، جمله اسمیه (مبتدا و خبر)، جمله فعلیه (فعل، فاعل و مفعول به)، جار و مجرور.

أنوار القرآن در کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱):

بخش أنوار القرآن بر عهده دانش آموز و تکلیف منزل است. او در خانه این تمرین را باید بخواند و پاسخ دهد.

پژوهش :

پژوهش‌های کتاب در حد توان دانش آموز انتخاب شده است. پژوهش در درس عربی و انگلیسی بسیار سخت است؛ چون زبان آن فارسی نیست؛ لذا برخورد معلم در اینجا باید مطابق واقعیت باشد. نمی‌توان از دانش آموز توقع داشت مانند دانشجوی رشت ۵ زبان و ادبیات عرب باشد.

قالب کلی تمارین		
ردیف	تمرین	قالب و الگوها
۱	واژه	۱. معنای واژه
		۲. واژگان متادف و متضاد و ناهماهنگ
		۳. شناخت و کاربرد واژگان در جمله
		۴. وصل کردن واژه‌های مرتبط در دو ستون
		۵. جدول کلمات متقاطع رمزدار
۲	ترجمه	ترجمه جملات عربی به فارسی شامل: آیه، حدیث، جمله‌های معمولی
۳	قواعد	شناخت و کاربرد قواعد، شامل: شناخت فعل امر، فعل نهی، معادل فعل ماضی استمراری، ترکیب اضافی و وصفی، وزن و حروف اصلی، ساعت خوانی، اسم اشاره به نزدیک و دور، کلمات پرسشی، نفی ماضی و مضارع، مستقبل اعداد، فعل مجهول، مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول، اسم مبالغه)، نون وقایه، جمله اسمیه (مبتدا و خبر)، جمله فعلیه (فعل، فاعل و مفعول به)، جار و مجرور
۴	درک مطلب	۱. پاسخ به سؤالات عربی ۲. انتخاب گزینه مناسب برای پاسخ به پرسش‌های بخش درک مطلب
۵	پژوهش	ایجاد روحیه پژوهشی در دانش‌آموزان

- «جَلَبَ» یعنی: آورد با فعل «أَحْضَرَ» و «جاءَ بِ» مترادف است .
- «ضَحِكَ» یعنی: خندید و «ضَحِكَ» به و مِنْه و غَلِيه» یعنی: او را ریشخند کرد .
- مضارع «يَيْسُ» می شود: «يَيْسُ» و «يَيْسُ»
- «عِشَاء» یعنی: (شام) و «عِشَاء» به معنی (شب) است .
- «سَمَاء» مذکر و مؤنث است ، هر چند طبق قاعده ظاهراً باید مؤنث باشد ، چون همزه آن در اصل حرف واو بوده که یکی از حروف اصلی این کلمه است . (سَمَاو = سَمَاء)

- «سَمَاء» به معنی سقف ، مذکر و به معنی آسمان ، مؤنث است .
 - کلمه « مُضَطَّر » از ریشه « ضَرَر » در باب افتعال است ، که حرف «ت» به «ط» تبدیل شده است .
 - کلماتی مانند : « إِضْطِهَاد » : آزار دادن ، « إِضْطِلَاع » : نیرومند شدن و مانند آن از باب افتعال هستند .
 - به پوست میوه و درخت «قِشْر» و به پوست انسان و حیوان «جِلْد» ، و به پوست دست و صورت «بَشْرَة» گفته می شود .
 - فعل «يُمْكِنُ» در زبان عربی فصیح به صورت مذکر به کار می رود ، هر چند فاعل آن مؤنث باشد ، مانند : « لَايُمْكِنُ عَقوبَتُهُ ، لَايُمْكِنُ مَعْرِفَتُهُ »
 - در اسم اشاره «تِلْكَ» به «كَاف» ، حرف خطاب گفته می شود .
 - در آیه «أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ» کلمه «أَحْكَم» ، خبر و از نوع خبر مفرد است ، خبر از نوع شبه جمله نیست ، چون حرف «باء» زائده است .
 - جمله «كَانَ اللَّهُ غَلِيماً» را برخی جمله اسمیه می گیرند زیرا افعال ناقصه ادوات ربط هستند و دلالت بر حدث ندارند ، برخی جمله فعلیه می دانند ، چون با فعل شروع شده است بنابراین در این مورد اختلاف نظر وجود دارد .
 - وزن شعر اول از بحر « رَجَز » است (مستفعلن ، مستفعلن)
 - قصیده متن درس اول « رائیه » است ، چون (ه) نمی تواند جزء قافیه باشد .
- اهداف رفتاری درس اول :
- درست خواندن متن شعر ، ترجمه کردن صحیح آن
 - تشخیص اسم های مفرد ، مثنی ، جمع و نوع آن
 - تشخیص اسم اشاره نزدیک و دور
 - مرور اسم ها و کلمات پرسشی و بکار بردن آن در پرسش و پاسخ
 - تشخیص نوع فعل : ماضی ، مضارع ، امر ، نهی و مستقبل و ترجمه آن
 - بیان کردن نام رنگ ها و روزهای هفته و فصل ها
 - مهارت ساعت خوانی
 - بیان اعداد اصلی و ترتیبی از یک تا دوازده
 - یادگیری کلمات جدید درس در داخل متن و عبارت صورت می گیرد .
 - از پرسیدن معنای کلمه در آغاز درس و خارج از جمله خود داری شود .
 - معنای کلمه در جمله خواسته شود .
 - صرف فعل در کتاب عربی عمومی بر مبنای بومی سازی است .
 - نیازی نیست که از صیغه افعال ، سؤال طرح شود .
 - در کتاب تخصصی عربی (انسانی) نام صیغه های فعل ها بر اساس دستور زبان عربی آمده است .
 - هدف از قواعد کمک به ترجمه است ، همانند کتاب های عربی متوسطه اول ، در کتاب دهم نیز هدف تا پایان کتاب ، این است که دانش آموز بتواند درست بخواند و درست ترجمه کند .
 - هدف اصلی تمرینات درس اول ، تثبیت یاد گیری در سه حوزه واژگان ، ترجمه و قواعد است .
 - برای حل تمرینات نیاز به دفتر پاکنویس نیست .
 - حل تمرینات بر عهده دانش آموز است و نقش معلم نظارت و تصحیح است .
 - تمرینات به گونه ای طراحی شده ، تا معلم بتواند هر درس را در سه جلسه به پایان برساند .

- هدف از «البحث العلمي» تشویق دانش آموز به فعالیت و تحقیق است، نمره این بخش را می توان در نمره مستمر نوبت اول و دوم محاسبه کرد. اجرای این بخش به داشتن وقت بستگی دارد. اگر دبیری زمان کافی نداشت بر انجام دادن و یا انجام ندادن آن مختار است.
- در طراحی کلمات مترادف و متضاد از طرح سؤالاتی مانند: مترادف و متضاد این کلمات را بنویسید، خودداری شود، بلکه باید مترادف و متضاد کلمات را بنویسیم و دانش آموز آنها را از هم تشخیص دهد، و یا بین دو کلمه، علامت متضاد یا مترادف قرار دهد.
- تمرین «تشخیص اسم های مفرد، مثنی، جمع مذکر، جمع مؤنث و جمع مکسر»، ناظر به قواعد است. این قاعده در درس اول عربی هفتم آموزش داده شده و در دو کتاب عربی پایه هشتم و نهم نیز تکرار شده است.
- در عبارت «قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي أَوْجَدَهَا فِي الْجَوْثِ مِثْلَ الشَّرَرِ» کلمه «مثل» نقش حال را دارد و ذوالحال ضمیر «ها» می باشد.
- در مَنْ ذَا الَّذِي: «مَنْ ذَا»: اسم استفهام است، «مَنْ ذَا»: خبر مقدم و «الَّذِي»: مبتدا، و یا می توان «مَنْ ذَا» را مبتدا، و «الَّذِي» را خبر دانست.
- در جمله «إِنْ شَاءَ اللَّهُ تُسَافِرُ إِلَى إِيْرَانِ» می توان فعل «تُسَافِرُ» را مجزوم نیز آورد، اما چون «شَاءَ» فعل ماضی است همین وجه بهتر است.
- «وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ» از باب مجاز مرسل است و علاقه اش آلیه می باشد. (برای من یاد نیکو در میان آیندگان قرار ده (
- کلمه «إله» بدون الف نوشته می شود. در ابتدای نزول قرآن، رسم الخط عربی حروف کشیده (آ، أُ، و، ی) را نداشت، لذا کلماتی مانند: رحمن، اسمعیل، بدون الف کشیده بودند، بعدها که برای آسان سازی خواندن، الف کشیده اضافه شد بسیاری از کلمات اصلاح شدند اما کلمات معروفی مانند هذا، ذلک، إله، رحمن، همچنان با رسم الخط قدیم نوشته شد.
- برخی اسم ها ریشه «عبری» دارند، در چنین اسم هایی به دنبال حروف اصلی و وزن آن نباشیم، زیرا وزن و حروف اصلی ویژگی خاص زبان عربی است. مانند: اسمعیل، ابراهیم، زکریا و غیره.
- دو فعل «إِجْلِسْ وَأَقْعُدْ» هر دو به معنای بنشین است، اما برخی میان آن دو تفاوت قائل شده اند. جُلوس نشستن از پایین به طرف بالا است، اما قُعُود از بالا به پایین است. به شخص خوابیده می گوئیم إِجْلِسْ و به شخص ایستاده می گوئیم: أَقْعُدْ. زمان إِجْلِسْ کوتاه و زمان أَقْعُدْ طولانی است.
- در مورد ارزشیابی از درس اول باید گفت که تمام این درس ارزشیابی است و به ارزشیابی مجدد نیازی نیست.
- اهداف رفتاری درس دوم
 - متن درس را درست قرائت و ترجمه کند.
 - پیام متن را درک کند.
 - اعداد ترتیبی را از یکم تا بیسم از حفظ بگوید.
 - اعداد اصلی از یک تا صد را از حفظ بگوید.
- متن درس دوم عربی عمومی درباره «المَوَاعِظُ الْعَدَدِيَّةُ» است. «المَوَاعِظُ الْعَدَدِيَّةُ» نام کتابی ارزشمند از «علامه عاملی» است، که احادیثی را گردآوری کرده که در آن «عدد» به کار رفته است.
- موضوع قواعد درس دوم با ساختار متن درس دوم کتاب عربی عمومی سازگار است، اما متن درس دوم کتاب عربی انسانی به نام «إنکم مسؤلون» درباره احترام به وسایل عمومی و محیط زیست است
- بلافاصله بعد از اتمام متن دروس کتاب پایه دهم، درک مطلب آمده است.

- بخش درک مطلب یک هدف اولیه دارد و آن درک معنای عبارت و متن است ، اما همچنان هدف مهم ، یعنی قرائت مد نظر است .
- در بخش اعداد ، مطابقت عدد و معدود از اهداف کتاب نیست . دانش آموز کم کم با خواندن عبارت و متون ، این قواعد را کشف می کند و در صورت نیاز در پی کشف قاعده آن ها می آید .
- در صورت علاقه مندی می توان منابع سودمندی را در این زمینه در اختیار او گذاشت .
- عدد «مِئَةٌ» به صورت «مِأَةٌ - مِائَةٌ» نیز نوشته می شود . در صدر اسلام که الفبای عربی بدون نقطه و علامت بود ، برای اینکه دو کلمه «مِئَةٌ» و «مِئَنَه» با هم اشتباه نشود کلمه «مِئَةٌ» را به شکل «مِائَةٌ» نوشتند ، و بعد از گذاشتن نقطه و دیگر نشانه ها ، همچنان این کلمه ، با الف زائده نوشته شده است .
- جمع « سَائِح » سَائِح و سَائِحُونَ است . سَوَّاح نیز به کار رفته است .
- « شَعْب » یعنی مَلَّت . هر چند مَلَّت عربی است ، ولی در عربی « مَلَّةٌ » یعنی آیین . « وَ لَنْ تَرْضَىٰ عَنكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ » بقره : ۲۰ « یهودیان و مسیحیان از تو خشنود نمی شوند ، مگر اینکه از آیین آنها پیروی کنی .
- در کاربرد زبان معمولاً به جای « ضَرْبٌ فِی » فی و به جای « تَقْسِيمٌ عَلَی » ، علی به کار می رود . « طَرَح » نیز به معنای منهاست .
- « عَنكِبوت » موث است و گاهی مذکر نیز به کار رفته است . الجمع : عَنَاكِب و عَنَاكِيب ، المونث : عَنكِبوت و عَنكِبَةٌ و الجمع للمونث : عَنكِبوتات و عَنَاكِب و عَنَاكِيب . العَنكِبُ : ذَكَرُ العَنكِبوت ، أو جنسُ العَنكِبوت . نام فارسی آن تارتَنک ، تَنَنده ، کَرَتینه و کارتنه است .
- « نَمَلَةٌ » تاء وحده است . نَمَل اسم جنس به معنای مورچه و نَمَلَةٌ به معنای یک مورچه است .
- عِنْدُذِ ظَرْفِ زَمَانِ است . إذ لازم الإضافة به جمله است و وقتی که مضاف إليه آن حذف می شود ، تنوین عَوْض می گیرد
- در جمله ی « سَأَلْتُ الطَّالِبَاتُ بِتَعْجَبٍ » بتعجب حال است .
- در جمله ی « أَلَيْسَ مِنَ الْمُنَاسِبِ كِتَابَةٌ لَوْحَةٌ جِدَارِيَّةٌ مَكْتُوبٌ عَلَيْهَا هَذَا الْحَدِيثُ » مکتوب نعت سببی است . صفت سببی اگر اسم فاعل واقع شود فاعل می خواهد و اگر اسم مفعول واقع شود نائب فاعل می خواهد . مثال بیشتر : قَرَأْتُ مَجْلَةً مُمَرَّقًا جِلْدَهَا . قَرَأْتُ كِتَابًا مُمَرَّقَةً أَوْرَاقُهُ . (سبب به معنای وابستگی است)
- نعت تابعی است که متبوع خود را با بیان صفتی از صفات آن و یا بیان صفتی از صفات متعلق آن کامل می کند . همانند « مررتُ برجلٍ کریمٍ » ، « مررتُ برجلٍ کریمٍ أبوهُ » نعت به دو قسمت تقسیم می شود :
- ۱: نعت حقیقی : تابعی است که متبوع خود را با بیان صفتی از صفات آن کامل کند .
- ۲- نعت سببی : تابعی است که متبوع خود را با بیان صفتی از صفات متعلق آن کامل کند .
- « لَمَّا » ادات شرط و ظرفیه است . در متون امروزی « عندما و حیثما » در کنار « لَمَّا » قرار گرفته است .
- در « مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ » مَنْ مبتدا ، إِلَهٌ خبر و غیرُ صفت است .
- وزن های « فَعُول ، مِفْعَال ، مِفْعِيل و فَعَالَةٌ » در مذکر و موث مشترک اند . مانند : عروس و عجوز . مضياف و مقدم . مِنطير و مسکین (مِکَر و مِفر) و عَلَامَةٌ .
- در آیه ی « وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا » الف نائب مفعول فیه است .
- زَرَّافَةٌ در فارسی زَرَّافه با تشدید خوانده می شود ، ولی در عربی مشدّد نیست .
- پ در عربی به ب و ف تبدیل شده است . مثال : پیروز : فیروز / پیاده : بیدة / اسپهان : اصفهان یا أصبهان
- در « مِئَةٌ تَقْسِيمٌ عَلَی خَمْسَةٍ يَسَاوِي عَشْرِينَ » تقسیم تأویل به مشتق مَقْسَمٌ و صفت برای مئه و يساوی خبر است .

- « هُنَّ » در حدیث « سَبْعٌ یَجْرَى لِلْعَبْدِ لِأَجْرِهِنَّ » به معنای محذوف برمی گردد . « سَبْعُ خِصَالٍ ... »
- حَتَّى در « إِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ حَتَّىٰ عَنِ الْبِقَاعِ وَ الْبِهَائِمِ » حرف عطف و معطوفش محذوف است . تقدیرش این است : « إِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ عَنِ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ عَنِ الْبِقَاعِ وَ الْبِهَائِمِ » .

« الدرس الثالث »

- معانی مختلف « استَحَجَرَ » : استَحَجَرَ : مانند سنگ شد . / استَحَجَرَ الرَّجُلُ : آن مرد برای خود حجره ساخت . / استَحَجَرَ عَلَيْهِ : بر او سرسخت شد .
- أَعْرَضَ : دوری کرد اما عَرَضَ : عرضه کرد . یعنی عَرَضَ متعدی و أَعْرَضَ بازم است .
- در تَغَافُلٍ و تَجَاهُلٍ اشتراک نیست .
- « تَلَجَّ » به دو معنای برف و یخ است .
- « مَهْرَجَانِ » معرب مهرگان یادآور جشن بزرگ ایرانیان باستان به هنگام مهر است . از آن واژه ی مَهْرَجٌ به معنای دلچسب سیرک نیز ساخته شده است . مهرجان به معنای جشنواره (فستیوال) است . جمع آن مهرجانان و همراه با احتفالات به کار می رود .
- « شَرَّفَتْ » یعنی مشرف فرمودی ، افتخار دادی و « تَشَرَّفْتُ » یعنی مشرف شدمی . مثلاً به مکه مکرمه مشرف شدم : تَشَرَّفْتُ بِزِيَارَةِ مَكَّةِ الْمُكْرَمَةِ .
- جمع بطاقات و بطائق ، یعنی کارت ، بلیت ، برچسب ، برگه . بطاقَةُ بَرِيدِيَّةٌ : کارت پستال / بطاقَةُ تَمُوِينِيَّةٌ : کارت خواربار / بطاقَةُ تَهْنِئَةٌ : کارت تبریک / بطاقَةُ الدُّخُولِ : کارت ورود / بطاقَةُ المُنَادِرَةِ : کارت خروج / بطاقَةُ الدَّعْوَةِ : کارت دعوت و ...
- معمولاً سوره ممتحنه را به کسر ح تلفظ می کنند ، ولی به فتح درست است .
- در جمله « تحدث هذه الظاهرة في السنة مرتين أحياناً » کلمه ی « مرتين » نایب مفعول مطلق مبتین للعدد است .
- در « ما أرسلنا من رسولٍ إلا بلسان قومه » رسولٍ : لفظاً مجرور و محلاً منصوب است .
- کلمه الله در اصل ال + اله بوده و همزه به خاطر کثرت استعمال حذف شده است .
- در باره ی ریشه ی واژه الله چند نظر وجود دارد : ۱- از ریشه ی اله ۲- از ریشه ی « وله » و « اله » بر وزن فِعال به معنای مفعول است . مانند کتاب که به معنای مکتوب است . و اگر از ریشه ی « وله » گرفته شده باشد ، وله به معنای سرگشتگی و « اله » به معنای سرگشته (حیران) یا شیدا است . و از این رو ، خدا را الله گفته اند که خرد در برابر او سرگشته و شیدا می شود .

معانی مشهور باب های ثلاثی مزید

باب افعال :

- ۱- متعدی کردن فعل لازم (تعدیة) : مثال : ضَحِكَ عَلِيٌّ : علی خندید / أَضْحَكَ عَلِيٌّ حَسِينًا : علی حسین را خندانند . / « إِنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَ أَبْكَى » : اوست که خندانید و گریانید
- ۲- مفعول را دارای صفتی یافتن (وجدان الصفة) : مثال : أَعْظَمْتُ اللَّهَ : خدا را با عظمت یافتم . / « فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ » : وقتی او را دیدند بزرگ یافتند .

- ۳- فاعل دارای ماده فعل شود یا مفعول را دارای ماده فعل کنیم: (واجدیت) مثال: أَوْرقَ الشَّجَرُ: درخت دارای برگ شد. / « فَأَقْبَرَهُ »: در قبرش نهاد.
- ۴- داخل شدن فاعل در زمان، مکان یا عدد: مثال: أَعْرَقَ سَعِيدٌ: سعید وارد عراق شد. / « فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ »: داخل صبح شد در حالی که از زیانکاران بود.
- ۵- نسبت فعل به غیر فاعل: مثال: أَكْسَدَ الْكَاسِبُونَ: کاسب ها بازارشان کساد شد.
- ۶- رسیدن به وقت: مثال: أَحْصَدَ الزَّرْعُ: هنگام درو کشت رسید.
- ۷- مبدأ فعل را از فاعل یا مفعول برطرف کردن (سلب): مثال: أَفْرَعَتْ حَمِيداً: بیمناکی حمید را برطرف کردم.
- ۸- ضد معنای ثلاثی مجرد: مثال: أَتَرَبَ حَامِدٌ: مال در دست چون خاک شد (ثروتمند شد). / الإمام علی (ع): الدُّنْيَا تُخْلِقُ الْأَبْدَانَ: همانا جهان پیکرها را فرسایش می دهد. / « وَ أَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا »: و اما منحرفین برای دوزخ هیزم خواهند بود.
- باب تفعیل:

- ۱- متعدی کردن فعل لازم (تعدیه): « نَزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ »: بر تو کتاب را فرود آورد.
- ۲- دلالت بر زیادی فعل یا فاعل یا مفعول: « غَلَقَتِ الْأَبْوَابَ »: درهای زیادی را بست.
- ۳- مبالغه (تفاوتش با تکثیر این است که در تکثیر بیشتر کمیت و در مبالغه بیشتر کیفیت مد نظر است.) مثال: « قَدْ صَدَّقَتِ الرُّوْيَا »: آنچه در رویا دیدی کاملاً تصدیق کردی. (مأموریتت را کاملاً به انجام رساندی)
- ۴- تدریج: « إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ »: ما این قرآن را به تدریج نازل کردیم.
- ۵- نسبت دادن ماده فعل به مفعول (نسبت): « وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرْمَاتِ اللَّهِ »: و هر کس حرمت یافتگان خدا را بزرگ بدارد.
- ۶- ضد معنای باب افعال: « إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفِرَّطَ عَلَيْنَا »: بیم داریم در آزارمان زیاده روی کند.
- مصدر باب تفعیل در وزن های دیگری هم بکار می رود این کلمات نیز همانند باب تفعیل اند: تَكَرَّرَ / تَجَرَّبَهُ / سَلَامَ / كَذَّابَ / كَذَّابَ
- باب مُفَاعَلَةٌ:

- ۱- مشارکت (معنای غالب باب مفاعله): در حالی که هر دو طرف هم فاعلند و هم مفعول، اما آغاز کننده به صورت فاعل و دیگری به صورت مفعول آورده می شود: كَاتَبَ نَاصِرٌ مَحْمُوداً: ناصر و محمود با یکدیگر نامه نگاری کردند. « فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ »: پس قرعه انداختند و او از مغلوبین شد.
- ۲- تکثیر: مثال: عَاجَرَكَ اللَّهُ: خداوند پاداش بسیار به تو دهد.
- ۳- تعدیه (متعدی کردن فعل لازم): بَعُدَ: دور شد / باعَدَ: دور کرد / « وَلَكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ »: ولی به نظرشان دور آمد.
- ۴- همان معنی ثلاثی مجرد: معمولاً هرگاه در باب مفاعله، فعلی به خدای تعالی نسبت داده شود در معنای چهارم است: « فَاتْلُهُمُ اللَّهُ »، « يُخَادِعُونَ اللَّهَ »

باب تَفَعُّلٌ:

- ۱- مطاوعه (قبول اثر فعل) : باب تَفَعَّلْ برای پذیرش اثر باب تَفَعَّلْ به کار می رود . مثال : عَلِمْتُ هَاشِمًا فَتَعَلَّمَ : به هاشم یاد دادم پس یاد گرفت . / فَتَلَقَىٰ آدَمَ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ : و آدم از پروردگار خود سخنانی فرا گرفت و خدا او را بخشید زیرا وی توبه پذیر و مهربان است .
- ۲- تَكَلَّفَ : خود را به رنج انداختن (فاعل می خواهد چیزی غیر واقعی را به زحمت به خود منسوب کند) . « وَ مَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ » : و من از آنها نیستم که چیزی را که ندارد به خود می بندد .
- ۳- تَدْرِيجُ : « قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّوْنَ مِنكُمْ » : خدا از شما کسانی را نهانی در می روند می شناسد (تَسَلَّلَ آن است که کسی خود را از جایی آرام آرام بیرون کشد طوری که نخواهد کسی پی ببرد .)
- ۴- تَجَنَّبُ : (اجتناب فاعل از ماده فعل) : مثال : تَأْتَمَّ قَاسِمٌ : قاسم از گناه دوری کرد .
- ۵- تَلَبَّسَ : (فاعل چیزی را که فعل از آن مشتق شده ببوشد) . مثال : تَقَمَّصَ جَوَادٌ : جواد پیراهن پوشید .
- ۶- صَيَّرُوتُ : (به حالتی در آمدن) مثال : تَسَلَّمَ هِشَامٌ : هشام مسلمان شد .

باب تفاعل

- ۱- مشارکت : مثال : « تَعُوْنُوا عَلَيَّ الْبِرَّ وَ التَّقْوَى » : یکدیگر را در کار نیک و پرهیزگاری یاری کنید .
- ۲- تَظَاهَرَ : « إِثْأَقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ » به زمین سنگینی می کنید .
- ۳- مَطْوَعَه (اثر پذیری) : مثال : بَاعَدْتُ مَنْصُورًا فَتَبَاعَدَ : منصور را دوری کردم پس دور شد .
- ۴- تَدْرِيجُ : تَزَايَدَ الْمَطْرُ : باران به تریج بسیار شد . * هرگاه فاء الفعل در باب های تَفَعَّلْ و تَفَاعَلَ یکی از دوازده حرف (ت - ث - ج - د - ذ - ز - س - ش - ص - ض - ط - ظ) باشد جایز است حرف « ت » این دو باب را هم جنس فاء الفعل کرده در آن ادغام کنیم . برای پرهیز از ابتدا به ساکن از یک همزه وصل کمک می گیریم . ثُنَاقٌ : ثُنَاقُلٌ : ثُنَاقَلٌ : إِثْنَاقُلٌ : إِثْأَقَلٌ / تَتَضَارَبُونَ تَضَارَبُونَ

باب افتعال

- ۱- مطاوعه (اثر پذیری) : مثال « وَ قِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ » : و به مردم گفتند آیا شما گرد هم می آیید ؟
 - ۲- تَلَاشُ وَ مَبَالِغَه : مثال : اِكْتَسَبْتُ الْمَالَ : با کوشش فراوان مال به دست آوردم . / « لَهَا مَا كَسَبَتْ وَ عَلَيْهَا مَا اِكْتَسَبَتْ » : نیکی های هر شخصی به سود خود او و بدی هایش نیز به زیان خودش است .
 - ۳- اِتَّخَاذُ : (فراهم آوردن ماده فعل) : اِخْتَبَرْتُ الْخُبْزَ : نان را پختم .
 - ۴- طَلَبُ : « لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ » : پوزش نخواهید ؛ زیرا پس از ایمانتان کافر شدید .
 - ۵- معنای ثلاثی مجرد : مثال : اِحْتَذَبْتُ قَمِيصَ أُخَى : پیراهن برادرم را کشیدم .
 - ۶- مشارکت : مثال : اِحْتَصَمَ جَعْفَرٌ وَ سَجَادٌ : جعفر و سجاد با هم دشمنی کردند . / « هَذَا خَصْمَانِ اِحْتَصَمَا فِي رَبِّهِمْ » اینها دو دشمنند که در مورد پروردگارشان با یکدیگر دشمنی کرده اند .
- تفاوت مشارکت در باب مفاعله با باب های تفاعل و افتعال این است که در باب مفاعله شروع کننده ، اعراب فاعلی زمی گیرد و دیگری حالت مفعولی ، ولی در باب تفاعل و افتعال هر دو به صورت فاعل می آیند .

• در باب افتعال در حالت های زیر حروف تبدیل میشوند :

- اگر فاء الفعل (و) یا (ی) باشد به (ت) تبدیل سپس در (ت) باب افتعال ادغام می شوند . مثال : اِتَّحَاد - اِتَّخَاذ
- اگر فاء الفعل (ص - ض - ط - ظ) باشد (ت) در باب تبدیل به (ط) می شود : اِضْطْرَاب - اِضْطْرَار - اِضْتِهَاد
- اگر فاء الفعل (د - ذ - ز) باشد (ت) در باب تبدیل به (د) می شود و جایز است که (د) و (ذ) را هم در هم ادغام کنیم . زَجَرَ - اِزْجَرَ / ذَكَرَ - اذْكَرَ - اذْكَرَ - اذْكَرَ / « و قالوا مَجْنُونٌ و اذْجَرَ » : و گفتند جن زده شده و . زیان دیده است .
- هر گاه ذعین الفعلی در این باب یکی از ۱۲ حرف (ت - ث - ج - د - ذ - ز - س - ش - ص - ض - ط - ظ) باشد ، جایز است حرف (ت) این دو باب را هم جنس عین الفعل کرده در آن ادغام کنیم ، سپس فاء الفعل را مفتوح یا مکسور کنیم و چون از همزه باب بی نیاز می شویم آن را حذف می کنیم . خَصَمَ - اِخْتَصَمَ - اِخْتَصَمَ - اِخْتَصَمَ - اِخْتَصَمَ - اِخْتَصَمَ - اِخْتَصَمَ

باب انفعال

تنها معنای این باب مطاوعه (اثرپذیری) است :

كَسَرَتْ الْعِظْمَ فَانْكَسَرَ : استخوان را شکستم پس شکسته شد . / « فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ » : به موسی وحی کردیم که عصایت را به دریا بزن ، پس بشکافت .

باب افعال

- ۱- داخل شدن فعل در ماده فعل : اِسْوَدَّ اللَّيْلُ : شب وارد سیاهی شد . / « ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ » رویش از بسیاری خشم و ناراحتی سیاه می شود .
- ۲- مبالغه : اِبْيَضَ الثَّوْبُ لباس بسیار سفید شد . / « يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَ تَسْوَدُّ وُجُوهٌ » روزی که چهرههایی سفید و چهرههایی سیاه می شود .

باب استفعال

- ۱- طلب (دمعنای غالب این باب است) : « و اِنْ اسْتَنْصَرُواكُم فِى الدِّينِ » : اگر از شما در راه دین یاری بخواهند شما باید یاریشان کنید .
- ۲- مفعول را دارای صفتی یافتن : « و نُرِيدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِيْنَ اسْتَضَعِفُوا فِى الْاَرْضِ » : و می خواهیم که بر آنان که در زمین ناتوان نگاه داشته شدند ، منت نهیم .
- ۳- قرار دادن ماده فعل برای مفعول : « وَ يَسْتَخْلِفُ رَبِّى قَوْمًا غَيْرَكُمْ » : پروردگارم قومی غیر شما جانشین می کند .
- ۴- تحوّل : (فاعلى از حالتى به حالتى ديگر در آيد كه ماده فعل بر آن دلالت كند .) « فَاسْتَعْلَطَ فَاَسْتَوَىٰ عَلَىٰ سَوْقِهِ » : (آن جوانه ها) سبتر می شود و راست بر پای خود می ایستد .
- ۵- مطاوعه : مثال : اِحْكَمْتَهُ فَاسْتَحْكَمَ : آن را محکم کردم پس محکم شد .

الدّرس الرّابع

- ۱- یَسْتَوِي از باب افتعال و مصدر آن اِسْتَوَاء است که در فارسی به نادرست به اُسْتَوَا تبدیل شده است .
- ۲- در آیه ی شریفه ی « وَ عِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا » چرا « هَوْنًا » که حال است ، با صاحب حال « واو » مطابقت ندارد ؟

چون « هون » اسم جامد است و احتیاج به مطابقت با صاحب حال ندارد

- ۳- در آیه ی شریفه ی « إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ » چرا فعل به صورت مفرد مونث برای غیر عاقل نیامده است ؟ دذو وجه درست است . ۱- الحسنات از کارهای ارزشمند است با آن مانند ذوی شعور برخورد شده است ؛ معمولاً در زبان دعربی با جمع غیر عاقل مانند مفرد مونث برخورد می شود .

۴- « تَطْمَئِنُّ » در آیه شریفه « أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ » از باب اِفْعَال است .

۵- « كَمَا » در آیه شریفه « أَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ » : جارو مجرور و متعلق به مصدر محذوف (إْحْسَانًا) است .

۶- « أَمَّن » در آیه شریفه « أَمَّنْ يُجِيبُ مُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ » بهد معنای « یا کسی که » و در ادامه آیات قبلی است .

الدَّرْسُ الْخَامِسُ

- متن درس درباره (هذا خَلَقَ اللهُ) و پیام آن درباره تفکر در آفریده های خداست. این متون جزء متونی است که دانش آموزان به آن علاقه دارند و باین متن ها از دوستداران درس عربی می شوند.

بلا فاصله بعد از اتمام درس درک مطلب آمده که از مهمترین اهداف هر زبانی است.

در بخش اعلما، اهداف: آشنائی با جمله اسمیه و فعلیه. شناخت اجزای هر دو جمله: یعنی فعل، فاعل، مفعول به، مبتدا و خبر است.

تشخیص اجزاء در جمله ای که گاهی (مبتدا و خبر) و نیز (فاعل و مفعول)، صفت یا مضاف الیه می گیرند و خودشان موصوف و مضاف می شوند.

مبحث اضافی و وصفی را نباید برای دانش آموزان دشوار نشان داد. در زبان فارسی و عربی به لحاظ تقدیم و تأخر ترکیب اضافی و وصفی مانند هم هستند. در انگلیسی ترکیب وصفی و اضافی برعکس فارسی است؛ مثال: پسر خوشحال، الولد المسرور، happy boy ، خانه مریم، بیت مریم، mary,s home

از طرفی در کتاب عربی دهم ترجمه از فارسی به عربی نیست و هدف فهم متن است؛ لذا دبیران نگران مسائلی مانند تطابق موصوف و صفت و ویژگی های مضاف نباشند.

اعراب گذاری کلمات هدف نیست؛ دانش آموز باید درست بخواند و با خواندن درست متن ویژگی های زبانی را کشف کند.

دانش آموز ایرانی فارسی زبان بیشتر به صرف نیاز دارد و دانش آموز عرب هم صرف وهم نحو.

فن ترجمه: هدف تدریس مضارع منصوب نیست با اینکه در جاهای مختلف به کاررفته؛ بنابراین مضارع منصوب در حدّ یک صیغه معادل سوم شخص مفرد در فارسی در کتاب مطرح شده است. هدف شناخت و دانستن معنای آن در جمله است. مانند: «أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ» فعل آن یغفر را درست معنا کند.

هدف ثانویه حوا: آشنا شدن با سلمان فارسی صحابی جلیل القدر پیامبر اسلام(ص) و آثار تاریخی شکوهمند ایران در نزدیکی بغداد.

سلمان دهقان زاده ای ایرانی وزرتشتی به نام روزبه بود. در نوجوانی مسیحی شد و به شام سفر کرد و به شاگردی روحانیون مسیحی درآمد. به حجاز آمد؛ به دست قبیله بنی کلب اسیر و برده شد و به مردی از بنی قریظه فروخته شد و همراه او به مدینه آمد. در مدینه با دیدن پیامبر(ص) به ایشان ایمان آورد. پیامبر(ص) ایشان را خرید و آزاد کرد و سلمان نامید. سلمان از یاران بزرگ پیامبر(ص) بود و در مورد سلمان فرمودند: سلمان منّا أهل البيت. در غزه ها حضور داشت. ماجرای پیشنهاد وی برای کندن خندق در نبرد احزاب که به شکست مشرکین انجامید؛ مشهور است. بعد از پیامبر(ص) از یاران حضرت علی (ع) گشت. مخالف جریان سقیفه بود، ولی پس از انتخاب خلیفه اول و دوم با آنان همکاری کرد. در زمان خلیفه دوم، حاکم مدائن گشت و با این وجود زنبیل می بافت و از دست رنج خویش می خورد. مدفن وی در مدائن به سلمان پاک مشهور است.

طاق کسری یا ایوان مدائن برجسته ترین یادگار شاهنشاهی ساسانی در تیسفون در عراق نزدیک آرامگاه سلمان است.

منظور از المحل الإعرابی نقش کلمات است که دانش آموز رشته هائی غیر از انسانی فقط باید به مبتدا و خبر و... اشاره نمایند.

دانش افزایی برای دبیر:

«لا أملك نفسي نفعاً ولا ضراً إلا ما شاء الله» «ما» مستثناست و مستثنا منه هر دو کلمه نفعاً و ضراً هستند. / «لا يُكَلِّفُ اللهُ نَفْساً إِيَّاهُ وُسْعاً» و مفعول به دوم است.

الدرس السادس

- متن درس ششم از کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱) یکی از داستان‌های قرآن است. داستان ذوالقرنین با توجه به اینکه پادشاهی خداپرست و عادل بوده و بر بخش بزرگی از دنیای کهن فرمانروایی کرده، مهم است. قرن به معنای شاخ و ذوالقرنین به معنای دارای دو شاخ است. داستان ذوالقرنین در سوره کهف آمده است. در تطابق شخصیت ذوالقرنین به این افراد اشاره شده است: کورش هخامنشی، فریدون، اسکندر مقدونی، یکی از شاهان حمیر، یکی از فرعون‌های مصر و تفسیر المیزان و نمونه نوشته‌اند، انطباق ذوالقرنین ذوالقرنین بر کوروش هخامنشی بهترین نظر در این باره است.

- هدف قواعد درس ششم این است که دانش آموز فعل مجهول را در عبارات تشخیص دهد و درست ترجمه کند. در رشته‌های مشترک نیازی به ذکر نائب فاعل و انواع آن نیست، اما در دو رشته علوم انسانی و معارف اسلامی آموزش و ارزشیابی این اصطلاحات از اهداف کتاب است. در جدول این بخش حرکت فاء الفعل و عین الفعل قرمز نوشته شده است تا تدریس آن راحت تر صورت گیرد.

با توجه به اینکه دانش آموزان با یادگیری مطالب مشکلی ندارند، اما با گذر زمان آن را فراموش می کنند، لذا تکرار و تمرین موجب تثبیت آموخته‌ها می شود.

در بخش ترکیب‌های وصفی و اضافی هدف درس، تفهیم این مطلب است که دانش آموز تشخیص دهد در عبارت «نافذة البيت الجميلة» صفت برای نافذة است. آموزش تطابق موصوف و صفت از نظر جنس و عدد و معرفه و نکره بودن و اعراب نیست، همچنین اینکه مضاف الف لام و تنوین و نون مثنی و جمع نمی گیرد و مضاف‌إلیه مجرور است از اهداف کتاب نیست. برای فهم ترکیب وصفی و اضافی باید دانش آموزان دانش آموزان را به آموخته‌های شاندر فارسی ارجاع داد. مثلاً با افزودن چیزهایی مثل «تر و ترین» یا فعل ربطی به آخر ترکیب‌ها اگر عبارت، معنای صحیحی داشت، ترکیب، وصفی و در غیر این صورت، اضافی خواهد بود.

- در همه تمرین‌های کتاب، درست خواندن و درست ترجمه کردن مد نظر است.

- اجرای تمرین «أنوار القرآن» به عنوان کار در منزل است و اگر دبیر تشخیص دهد که وقت کافی دارد، می‌تواند آن را در کلاس انجام دهد.

- یا جوج و مأجوج نام دو قبیله وحشی مغول بوده است. / ابل به معنای شتران و جمع آن آبال است؛ این کلمه از جنس خودش مفرد ندارد. / در آیه {إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ} (الأنبياء : ۵۲) إِذْ را می‌توان مفعول به برای فعل محذوف اذکر دانست. / در آیه {جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْغُرَبَاءَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا} (مائده/۹۷) الْبَيْتَ الْحَرَامَ بدل از الْكَعْبَةَ و قِيَامًا مفعول به دوم است.

الدرس السادس (تخصصی علوم انسانی)

- متن درس ششم از کتاب «عربی تخصصی ادبیات و علوم انسانی» درباره جاذبه‌های جهانگردی در ایران است. از هر استان یکی از جاذبه‌های تاریخی یا طبیعی‌اش ذکر شده است.

- قواعد درس ششم، تدریس معرب و مبنی و انواع چهارگانه اعراب است. ذکر نوع بنا یا اعراب محلی از اهداف کتاب نیست؛ مثلاً در اعراب جمله «هو سعید» ذکر مبتدا و مبنی برای هو کافی است. تطابق موصوف و صفت نیز از اهداف این کتاب نیست.

- در تمرین‌ها، تمرین‌هایی که هدف آن تقویت مهارت شناخت فعل است، درجه دشواری بالایی دارد. هدف از تمرین پنجم آن است که فراگیر بتواند اعراب درست را بشناسد و تشخیص دهد. سوال در این موارد به صورت دو گزینه‌ای طرح می‌شود و نباید آموزش ساده در مدرسه فدای آزمون سراسری شود.

- نام قزوین معرب کاسپین است. تبدیل کاف به قاف در زبان فارسی تحت تأثیر عربی رایج است؛ مثل: کوهستان: قهستان، کرمانشاه: قرمسین، کند: قند، و ... / برید در عربی برگرفته از نام فارسی بُری است؛ گویا دم اسبان را می‌بریدند تا تندتر بدونند و بُریده به بُرید تبدیل شده است.

الدرس السابع (مشترک) و الدرس الثامن (تخصصی علوم انسانی)

- متن درس درباره دلفین است. دانش‌آموز با خواندن این متن در آفریده‌های خداوند می‌اندیشد. حدیث آخر درس درباره دریا و در پیوند با موضوع درس است.

- هدف قواعد این درس، آموزش معنای حروف جر و تشخیص جار و مجرور در متون و عبارات است. نهادن اعراب جر هدف نیست. در کتاب مشترک لازم نیست دانش‌آموز بیاموزد اعراب صحیح اسم‌های پس از حروف جر چیست؛ اما در رشته ادبیات و علوم انسانی لازم است بتواند علائم جر را بشناسد و پاسخ چنین سؤالاتی را بدهد: ضع فی الفراغ الكلمة المناسبة.

العربية من اللغات الرسمية في ... الأمم المتحدة منظمة O منظمة O

علائم جر (ـ، ى) در رشته علوم انسانی آموزش داده می‌شود اما نیازی به ذکر اصطلاحات اصلی و فرعی نیست.

نون وقایه در کتاب درسی فقط به فعل وصل شده است و هدف ترجمه صحیح چنین فعل‌هایی است. از طرح سؤالاتی که از دانش‌آموز بخواهد نون وقایه را در جای صحیح به کار برد خودداری شود. مثل: تعرف+ی =

در تمرین‌های کتاب فعل‌ها به تنهایی آمده است اما در امتحان همه کلمات باید در دل جمله باشد. تمرین‌های کتاب صرفاً برای تقویت مهارت شناخت فعل هستند.

- در تمرین‌ها، معلم نقش راهنما و مصحح را دارد و تمرین‌های نیازمند توضیح را قدری بیشتر توضیح می‌دهد. ترجمه از فارسی به عربی از اهداف کتاب نیست. رمز جدول: «الدَّهْرُ يَوْمَانِ يَوْمٍ لَكَ وَيَوْمٍ لِي» از حضرت علی (ع) است. در رشته علوم انسانی، دانش‌آموز در بیان اعراب مثلاً می‌گوید مبتدا و مرفوع به ضمّه؛ اعراب گذاری و تشکیل مدّ نظر نیست. رشته غیر علوم انسانی به علامت نیز نیاز ندارند.

- نجات داد به عربی: أَنْقَذَ، أَنْجَى، نَجَّى، إِسْتَنْقَذُوا... / شاطيء از ریشه (ش ط ء). شَطَأًا (شَطَأًا وَشَطُوءًا): کنار دریا راه رفت، در ساحل راه پیمایی کرد. شَطَأًا: جمع أَشْطَاءٍ: برگ کشت، شاخه‌ی تازه نخل من الشجر: آنچه که اطراف ریشه درخت روید. / ضِعْفٌ: دو برابر. ضَعْفَهُ: او را ناتوان کرد، او را ناتوان شمرد، آن را دو برابر کرد. ضِعْفٌ: جمع أَضْعَافٍ، ضِعْفُ الشَّيْءِ: دو برابر هر چیزی یا مانند آن. / أَدَى: دست به ... زد، را انجام داد، اقدام به ... کرد، را عملی کرد، را تمام کرد. / أَدَى إِلَيْ: منجر شد به. / أَدَى مَهْمَةً: مأموریتی را انجام داد. / أَدَى إِلَيْ العُنْفِ: به خشونت گرایید. / أَدَى إِلَيْ إجراء تحقيق: منجر به انجام یک تحقیقات شد، منتهی به یک رسیدگی شد. / دَوَّرَ: در درس به معنای نقش. معانی دیگر: تأثیر، نوبت، وظیفه، دفعه، مدت، دوره، مرحله و... بِالذَّوْرِ: به نوبت، دور الوَسِيْطِ: نقش میانجی، دور حاسم: نقش حسّاس، دور فاعل: نقش مؤثّر. / سَبَحَانَ اللهُ: «سبحان الله»: مفعول مطلق منصوب بالفتح وهو مضاف. الله: لفظ الجلاله، مضاف اليه مجرور بالكسره).

اهداف تمرین:

تمرین سوم علوم انسانی: تقویت واژه شناسی با یادگیری کلمات مترادف و متضاد

تمرین چهارم مشترک: شناخت و تشخیص جارّ و مجرور در جمله.

انتخاب آیات و احادیث برای فهم بهتر قرآن و متون دینی است.

تمرین چهارم علوم انسانی: تقویت توانایی ترجمه انواع فعل.

تمرین پنجم علوم انسانی: تقویت توانایی تشخیص جار و مجرور و نیز علامت جر در کلمات مختلف بدون نیاز به ذکر اصطلاحات اعراب اصلی و فرعی.

تمرین ششم و هفتم مشترک: تقویت مهارت واژه شناسی

تمرین ششم در عربی علوم انسانی: تقویت مهارت واژه شناسی با تکیه بر انواع فعل. (خودداری از طرح چنین سؤالاتی در امتحانات و مسابقات.)

تمرین هشتم مشترک یا تمرین هفتم علوم انسانی: تقویت اندوخته واژگانی دانش‌آموز. (ترجمه از فارسی به عربی از اهداف کتاب نیست؛ لذا ۲۳ پاسخ روبه روی دانش‌آموز قرار دارد.)

تمرین نهم و دهم مشترک: آیات قرآن و سخنان حکیمانه از پیامبر اسلام و حضرت علی علیه السلام.

در تمرین نهم هدف تعیین نقش کلمات رنگی است. دانش‌آموز رشته غیر انسانی و کافی است بگوید القلوب مضافّ الیه است و نیازی « ذکر الله شفاء القلوب » معارف درنیست بگوید مضافّ الیه و مجرور به کسره است.

تمرین هشتم علوم انسانی: قرائت صحیح و ترجمه احادیث همچنین بیان اعراب کلمات مثلاً برای کلمه ذکر در ذکرالله شفاء القلوب. فقط بگوید: مبتدا و مرفوع به ضمه. اما تشکیل یا اعراب گذاری را نخواهیم. تمرین نهم علوم انسانی: مانند تمرین هشتم.

ارزشیابی

روش مناسب: روش نمایشی چند نفرعهده دار نقشی ارائه شده شوند. یا روش رادیویی به اختیار خود استفاده کرده بازی به هیچ تدارکاتی نیست و تنها شنیدن صدای بازیگران کافی است. دانش افزایی برای دبیر (نه برای دانش آموز)

- معادل نجات داد به عربی: أَنْقَذَ، أَنْجَى، نَجَّى، خَلَّصَ، اسْتَنْقَذَ و... است « ش ط ء » شاطِئِ از ریشه شَطَأَ (شَطَأًا و شَطُوءًا)؛ کنار دریا راه رفت، در ساحل راهپیمایی کرد.
- شَطَأًا : جمع أَشْطَاءَ : برگ کشت، شاخه تازه نخل مِنَ الشَّجَرِ؛ آنچه که اطراف ریشه درخت روید.
- ضِعْفٌ یعنی دو برابر .ضَعَّفَهُ؛ او را ناتوان کرد، او را ناتوان شمرد، آن را دو برابر کرد. دو برابر هر چیزی یا مانند آن .؛ «ضِعْفُ الشَّيْءِ : ضِعْفٌ : جمع أَضْعَافٌ
 - أَدَّى، یعنی دست به ... زد، را انجام داد، اقدام به ... کرد، را عملی کرد ، را تمام کرد (انجام داد .) أَدَّى إِلَى : منجر شد به .أَدَّى مُهْمَةً؛ مأموریتی را انجام داد .أَدَّى إِلَى
 - أَلْعَفَ؛ به خشونت گرایید .أَدَّى إِلَى إِجْرَاءِ تَحْقِيقٍ؛ منجر به انجام یک تحقیقات شد، منتهی به یک رسیدگی شد.
 - کلمه دُور در درس هفتم به معنای نقش و معنای تأثیر، نوبت، وظیفه، بار دفعه بالدور: به نوبت، دور الوسیط: نقش میانجی، دور حاسم: نقش حساس، دور فاعل: نقش مؤثر
 - سُبْحَانَ اللَّهِ (سُبْحَانَ اللَّهِ) مفعول مطلق منصوب بالفتح و هو مضاف. اللَّهُ: لفظ الجلالة، مضافٌ إليه مجرور بالكسرة
 - دَمِشَقٌ تَلْفَظٌ عَرَبِيٌّ وَ دَمِشَقٌ تَلْفَظٌ فَارِسِيٌّ أَنْ اسْت.
 - شَرَشَفٌ به معنای ملافه ریشه فارسی دارد. شرف از چادرشَب گرفته شده است. چادرشَب یعنی چادری که شب هنگام استفاده می شود. در گویش عراقی چَرَجَفٌ گفته می شود.
 - اِتَّصَلَ بِهِ، یعنی به او زنگ زد و در گویش عراقی خَابَرَةٌ و در حجازی دَقَّ عَلَيْهِ به کار می رود.

درس هفتم عربی تخصصی علوم انسانی ۱

اهداف رفتاری: درست خواندن درس - درست ترجمه کردن - درک پیام درس - استشهاد به حکمت های درس - بیان از عربی به فارسی کلمات جدید - شناخت فعل مجهول و درست ترجمه کردن آن - شناخت نایب فاعل و تشخیص اعراب آن و انواع فاعل و نایب فاعل وموصوف و صفت در جمله و صفت مؤخر در جمله

فرایند آموزش

چون نفت از مهم ترین منابع درآمد ایران است دانستن اطلاعات علمی در این باره برای دانش آموز سودمند خواهد بود.

هماهنگی در ترجمه متن درس هفتم عربی تخصصی علوم انسانی

او شما را از زمین پدید آورد و خواستار آباد کردنش از شما شد. چگونه نفت را به دست می آوریم؟ انسان نفت را از درون زمین استخراج می کند وگاهی این استخراج وقت بسیاری می گیرد؛ زیرا حفر در طبقات صخره هاست. در ایران ثروت های بسیاری درون زمین وجود دارد . کشور ما سرشار از نفت و گازاست و بخشی از آنها را به کشورهای صنعتی صادر می کند. انسان نفت را از دیرباز شناخته است و آن را از سطح زمین جمع می کرد و

به عنوان سوخت و برای درمان بیماری های پوستی از آن استفاده می کرد. انسان چاهی را حفر می کند و در آن لوله ای می گذارد. نفت به وسیله لوله بالای رود. لوله با کلیدهایی باز و بسته می شود. انتقال نفت از راه لوله ها کم خطرتر و کم هزینه تر از انتقال آن از راه نفت کش هاست و برای آسان سازی انتقال نفت به وسیله لوله ها از سرازیری ها دستگاه های کاهش فشار استفاده می شود تا لوله ها سالم بمانند. ایران تجربه های بسیاری در صنعت انتقال نفت از راه لوله دارد و از بزرگ ترین کشورهای صادر کننده نفت و موفق ترین آنها در کشیدن خطوط لوله و نگهداری آنها از مکان های تولید تا مکان های مصرف است. در امتداد لوله ها دکل های مخابراتی به عنوان ایستگاه های هشدار وجود دارند و تابلوهای هشدار به رنگ زرد هم میهنان را از کندن زمین برای ساخت ساختمان یا کشاورزی بر حذر می دارد و بر هر هم میهنی واجب است که از این لوله ها نگهداری کند و هنگام دیدن خطر با شرکت [خطوط لوله و مخابرات شرکت نفت] تماس بگیرد. از نفت فراورده های بسیاری مانند بنزین و روغن به دست می آوریم و نفت در صنعت استفاده دیگری دارد، از آن پلاستیک، عطر، دارو، حشره کش، مواد آرایشی، خمیر دندان، کود شیمیایی و غیره ساخته می شود. نفت چگونه و به کجا انتقال داده می شود؟ نفت از چاه ها یا بندرها به پالایشگاه ها از راه لوله ها منتقل می شود. سپس نفت کش ها مشتقات نفت را از پالایشگاه ها به ایستگاه های سوخت در کشور انتقال می دهند

اعلموا

هدف قواعد شناخت و ترجمه فعل مجهول است. **الْفِعْلُ الْمَجْهُولُ** فاعله یعنی فعلی که فاعلش مجهول است.

لفظ فاعله بنا بر اختصار حذف شده است

نیازی به ذکر نام این فعل (الفعل المبنی للمجهول) در تدریس نیست (اصطلاح الفعل المجهول بهتر از الفعل المبنی للمجهول است)

هدف تشخیص فعل مجهول در عبارت درست ترجمه کردن است.

تذکر مهم: ترجمه به تنهایی فعل های گوناگون از جمله فعل مجهول صرفاً یک تمرین است و در ارزشیابی میان نوبت و پایانی باید در جمله باشد.

آموزش و ارزشیابی اصطلاحات نایب فاعل و انواع فقط در رشته های ادبیات و علوم انسانی و علوم و معارف اسلامی از اهداف کتاب است.

حرکت فاء الفعل و عین الفعل با قرمز جهت سهولت کار معلم و خلاصه شدن کتاب آمده است.

اغلب دانش آموز درس را یاد می گیرد، ولی با گذشت زمان فراموش می کند؛ لذا تکرار و تمرین است که موجب تثبیت آموخته ها می شود.

مشکل اصلی در یادگیری بر سر تفهیم مطالب نیست.

تذکر بسیار مهم: در مبحث اعراب کلمات مبنی، مانند کتاب های گذشته عمل نکنیم؛ مثلاً در اعراب هو سعید.

این طور عمل کنیم. هو مبتدا و مبنی استونگوییم هو مبتدا و محلاً مرفوع است.

دانستن ضمیر مستتر کمکی به فهم زبان نمی کند زیرا از نظر منطقی لازم نیست در جملات اذهب الی بیتی. و اذهب الی بیتک. اگر وجود فاعل لازم بود ذکر می شد و گفتن اینکه فاعل ضمیر مستتر انا و انت است، ارزشی در فهم زبان ندارند. از دبیران گرامی درخواست داریم به همین اندازه بسنده کنند که در جمله اذهب الی بیتی. فاعل

ضمیر مستتر است.

فن الترجمة

دانش آموز در درس هفتم کتاب عربی پایه نهم با مبحث ترکیب وصفی و اضافی آشنایی مختصری پیدا کرده است . هدف از این آشنایی صرفاً توانایی فهم و ترجمه ترکیب هایی مانند أختی الكبيرة، أخی الصغرى، خا تُها الذهبی، مَرزَعَتنا الأجمیلَةُ و عَمَلک الصالح بود.

ترکیب وصفی و اضافی در دو زبان فارسی و عربی بسیار شبیه هم هستند در ارزشیابی و آزمون سراسری و مسابقات علمی طرح سؤال باید در جمله باشد . طبیعی است که از آنجا که هنوز دانش آموزان با مطابقت موصوف و صفت و ویژگی های مضاف و مضاف الیه آشنا نشده اند، لذا طرح سؤال باید با توجه به آموخته های آنان باشد . هدف آموزش تطابق موصوف و صفت از نظر جنس، عدد، معرفه و نکره بودن و اعراب نیست . هرچند خود به خود این اتفاق می افتد و در خلال قرائت جمله ها دانش آموز پی می برد که تطابقی وجود دارد، اما آموزش مطابقت موصوف و صفت از اهداف آموزشی نیست . همچنین آموزش اینکه مضاف ال و تنوین و نون مثنوی و جمع نمی گیرد و مضاف الیه مجرور است از اهداف کتاب نیست . برای فهم ترکیب وصفی و اضافی ابتدا باید دانش آموزان را به آموخته هایشان در ادبیات فارسی ارجاع داد . برای تشخیص ترکیب وصفی از ترکیب اضافی باید به نوع کلمات هر ترکیب توجه داشت . شیوه اصلی تشخیص ترکیب وصفی از اضافی تشخیص نوع کلمات ترکیب (از نظر اسم یا صفت بودن) است؛ اما معمولاً شیوه های زیر برای تفهیم دانش آموز به کار برده می شوند .
نکته: برای تشخیص اسم و صفت، بیشترین مشکل دانش آموزان در شناخت اسم معنی است، یعنی اسمی که وجود ظاهری ندارد و وجودش وابسته به چیزی دیگر است.

حوارات

گفت و گو با مسئول پذیرش هتل از موضوعات پر کاربرد در آموزش مکالمه است. هدف توسعه آموزش عدد نیست . همین یک مثال، کافی است که دانش آموز بداند عددهای صد به بالا نیز ساده است و همین که تا صد را می داند، نشانگر دانستن بقیه اعداد است .

اهداف تمرین ها

تمرین اول: تقویت توانایی در کاربرد واژگان و درک مطلب. بخواند و ترجمه کند . این کار نمره شفاهی او را تشکیل می دهد
در پی یافتن پاسخ در واژگان درس بر می آید تا بتواند معنای جملات را بفهمد تا بتواند کلمه مرتبط با معنای آنها را در واژه نامه آغازین درس بیابد .
تمرین دوم: تقویت مهارت شناخت فعل . در امتحانات نباید معنای فعل را به تنهایی و بیرون از جمله خواست . این بخش از کتاب صرفاً به منظور تقویت آموخته هاست . درجه دشواری این تمرین بالاست .
تمرین سوم: تقویت مهارت زبانی خواندن، واژه شناسی و ترجمه . طرح این سؤال در امتحانات توصیه می شود .
تمرین چهارم، پنجم، هشتم، نهم و دهم: تشخیص انواع فعل هرچند توانایی تشخیص و ترجمه درست فعل هم مد نظر است . تشخیص نوع فعل و ترجمه درست آن به تدریج موجب می شود تا دانش آموز بتواند فعل نیز بسازد . ابتدا باید بتواند درست بشنود و درست بخواند، سپس درست بفهمد و درست ترجمه کند و بدون خواستن معلم ساختن نیز حاصل می شود .

هدف از البحث علمی

تقویت فعالیت های پژوهشی . یافتن آیه، حدیث، بیت یا سخنی نغز و دلنشین درباره نعمت های خداوند است

زبان این درس فارسی نیست؛ لذا نمی توان در بخش پژوهش توقع داشت همانند سایر دروس عمل شود. در درس عربی هدف اصلی فهم متن است. حجم پژوهش چندان مدّ نظر نیست. شاید چند سطر پژوهش از چند صفحه بالاتر باشد.

ارزشیابی و وسایل کمک آموزشی

با پاورپوینت یا نماهنگ های کوتاه متن درس را به بهتر آموزش می دهیم. (ترجیحاً شیوه نمایشی).

دانش افزایی برای دبیر (نه برای دانش آموز)

- فعل مجهول در محاورات روزمره عربی و گویش های محلی بر وزن انفعَل، ینفعَل بسیار آمده است؛ مثال: انقتل (انکتل): کشته شد، انغلق: بسته شد، انفتح: باز شد، انظلم: ستم شد، انکتب: نوشته شد، انطبخ: پخته شد، انشرب: نوشیده شد، انسمع: شنیده شد، انخرب: خراب شد، انصنع: ساخته شد، انجرح: زخمی شد و... .
- اِبَل به معنای شتران و جمع آن اَبال است. این کلمه مفرد از جنس خودش ندارد.
- رَزّ به معنای برنج همان الرزّ و برگرفته از یونانی است. در گویش عراقی تَمَن گفته می شود.
- نِفط و نَفط هر دو درست هستند. نفت واژه ای فارسی است که وارد عربی شده است. در اوستا نپته آمده است.

- معادل روغن در عربی عبارت است از: رَیْت، دُهْن و سَمَن
- در فارسی و عربی فرق دارد. در فارسی معنای متعدّدی و « انتقال » معنای کلمه در عربی معنای لازم دارد.
- اَبار جمع بئر است. اَبار در اصل اَبْئار و خلاف قاعده، اَبار گفته شده است. در گویش عربی حجازی اَبیار می گویند.

درس هشتم عربی زبان قرآن ۱

اهداف رفتاری: درست خواندن درس درست فهمیدن و درست ترجمه کردن. درک پیام درس و معنای کلمات جدید را از عربی به فارسی

و استشهد حکمت های درس - تشخیص اسم فاعل، اسم مفعول و اسم مبالغه در متن و عبارت.

فرایند آموزش

درس با مطرح کردن یکی از ملامت ادب فارسی یکی از اهداف اصلی آموزش عربی در ایران را بیان می کند. هدف اصلی این درس توجه به ارتباط میان دو زبان فارسی و عربی می باشد. پیام متن اول و دوم درس دوستی و عشق به محبوب و ارزش آن است

هماهنگی در ترجمه متن درس

آرایه تلمیح در ادبیات فارسی

زبان عربی زبان قرآن، احادیث و دعاهاست که شاعران ایرانی از آن استفاده کرده اند و برخی از آنان ابیاتی آمیخته به عربی سروده اند که آن را مَلَمَع نامیده اند؛ بسیاری از شاعران ایرانی ملامت دارند، از آن جمله حافظ شیرازی، سعدی شیرازی و جلال الدین رومی معروف به مولوی.

مَلَمَعُ حَافِظِ الشِّيرَازِيِّ لِسَانِ الْغَيْبِ

از خون دل نوشته‌م نزدیک دوست نامه ای رَایْتُ دَهْرًا مِنْ هَجْرِكِ الْقِيَامَةِ ... من روزگار را از دوری تو همچون قیامت دیدم. یا... .

دارم من از فراقش در دیده صد علامت لَیْسَتْ دُمُوعٌ عَیْنِي هَذِي لَنَا الْعَلَامَةُ؟ ... آیا این اشک های چشمم برای ما نشانه نیست؟

هر چند کازمودم از وی نبود سودم منْ جَرَبْتُ الْمُجْرَبَ حَلْتُ بِهِ النَّدَامَةَ . . . هرکس آزموده را بیازماید پشیمان می شود.

پرسیدم از طبعی احوالِ دوست گفتا فی بُعْدِهَا عَذَابٌ فِی قُرْبِهَا السَّلَامَةُ . . . در دوری اش عذاب و در نزدیکی اش سلامت هست.

گفتم ملامت آید گر گرد دوست گردم وَاللَّهِ مَا رَأَيْنَا حُبًّا بِلا مَلَامَةٍ . . . به خدا عشقی را بدون سرزنش ندیده ایم

حافظ چو طالب آمد جامی به جان شیرین حَتَّى يَذُوقَ مِنْهُ كَأْساً مِنَ الْكِرَامَةِ . . . تا جامی از بزرگواری را از آن بچشد.

• سَلِّ الْمَصَانِعَ رَكْبًا تَهِيمٌ فِي الْفَلَوَاتِ تو قدرِ آب چه دانی که در کنارِ فُرَاتِ از آب انبارها درباره سوارانی که در بیابان ها تشنه اند بپرس (. . . الْمَصَانِعُ آب انبارهایی بودند که مزه گوارایی نداشتند، ولی برای تشنگان بیابان نعمتی بزرگ بوده است) .

• شبنم به روی تو روزست و دیده ام به تو روشن وَ إِن هَجَرْتَ سَوَاءَ عَشِيَّتِي وَ عِدَاتِي . . . و اگر [از من] جدایی گزینی (جدا شوی) شب و روزم برابر می شود.

• اگر چه دیر بمانم امید بر نگرفتم مَضَى الزَّمَانُ وَ قَلْبِي يَقُولُ إِنَّكَ آتِي . . . زمان گذشت و دلم می گوید قطعاً تو می آیی.

من آدمی به جمالت نه دیدم و نه شنیدم اگر گلی به حقیقت عَجِينِ آب حیاتی

• شبان تیره امیدم به صبح روی تو باشد وَ قَدْ تُفْتَشُ عَيْنُ الْحَيَاةِ فِي الظُّلُمَاتِ . . . و گاهی چشمه زندگی در تاریکی ها جست و جو می شود.

• فَكَمْ تَمَرَّرُ عَيْشِي وَ أَنْتَ حَامِلٌ شَهْدِ جَوَابِ تَلْخِ بَدِيعِ اسْتِ مِنْ دَهَانِ نَبَاتِي چه بسیار زندگی ام را تلخ می کنی در حالی که حامل عسل هستی !

• نه پنج روزه عمرست عشق روی تو ما را وَ جَدْتَ رَائِحَةَ الْوَدِّ إِن شَمَمْتَ رُفَاتِي . . . اگر خاک قبرم (استخوان پوسیده ام) را ببویی، بوی عشق را می یابی.

• وَصَفْتُ كُلَّ مَلِيحٍ كَمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَى مُحَمَّدٌ تو چه گویم که ماورای صفاتی هر بانمکی را همان گونه که دوست داری و می پسندی وصف کردم. . . .

• أَحَافُ مِنْكَ وَ أَرْجُو وَ أَسْتَعِيثُ وَ أَدْنُو که هم کمند بلایی و هم کلید نجاتی از تو می ترسم و به تو امید دارم و از تو کمک می خواهم و به تو نزدیک می شوم. . . .

• ز چشم دوست فتادم به کامه دل دشمن أَحَبَّتِي هَجْرُونِي كَمَا تَشَاءُ عِدَاتِي . . . یارانم از من جدایی گزیدند همان طور که دشمنانم می خواهند.

• فِرَاقُ نَامَةٍ سَعْدِي عَجَبٌ كَمَا فِي شَكْوَتِي إِلَى الطَّيْرِ نَحْنُ فِي الْوُكُنَاتِ . . . و اگر به پرندگان شکایت برم در لانه هایشان با صدای بلند بگیرند و شیون کنند

اهداف این درس : آشنایی با اسم فاعل و اسم مفعول به دو شکل ناظر، منظور و مُنتظر، مُنتظر است. اصطلاحات ثلاثی مجرد و مزید در رشته های غیر انسانی و معارف نیاز به ذکر ندارد. ساختن این مشتقات مد نظر نیست. فقط شناختن آنها و درست معنا کردن هدف است. در زبان فارسی این سه مشتق پربسامد هستند؛ لذا آموزش آن چندان دشوار نیست.

الجوارات

خرید سیم کارت در سفرهای زیارتی نیاز بسیاری از زائران است. این مکالمه نحوه صحیح گفت و گو را آموزش می دهد.

اهداف تمرین ها

تمرین اول،: تقویت توانایی درک مطلب. خواندن جمله و ترجمه. تمرینات را خود دانش آموز حل و معلّم فقط نظارت می کند. تقویت مهارت خواندن و ترجمه. تشخیص درستی، یا نادرستی عبارت ها.

تمرین دوم تا پنجم: تقویت مهارت واژه شناسی. تمرین سوم ناظر به قواعد درس می باشد. در تمرین پنجم هر جمله و باید ترجمه نیز شود، درک معنای عبارت (طرح سؤال از این تمرین در امتحانات نیز مناسب است.)

تمرین ششم: تثبیت آموخته های درس در زمینه قواعد. گزینش احادیث نشانگر هدف اصلی آموزش عربی در ایران است. تغییر در باور و نگرش دانش آموز.

تمرین هفتم، هشتم و دهم: تقویت قدرت ترجمه انواع فعل (این تمرینات برای تقویت شناخت و ترجمه فعل طراحی شده است). خواستن ترجمه فعل در داخل جمله. یکی از امتیازات حُسن تألیف کتاب تکرار بیش از حد است. مهم ترین مبحث در آموزش هر زبانی فعل است.

تمرین نهم: تشخیص نقش کلمات؛ مثلاً در آیه (لا یعلم من فی السماوات و الأرض الغیب إلاًّ الله) «مَنْ» فاعل است و نیازی نیست بگوید فاعل و محلاً مرفوع.

موضوع پژوهش درس هشتم آرایه ادبی تلمیح است.

المُعْجَم

تمام واژگان سه سال گذشته در کنار واژگان پایه دهم در انتهای کتاب ذکر شده است. لغت نامه پایان کتاب کامل است نظربه اهمیت فعل در یادگیری هر زبانی تمام فعل ها با رنگ قرمز متمایز شده اند. این بخش از کتاب برای تدریس نیست.

دانش افزایی برای دبیر (نه برای دانش آموز)

• تلمیح در لغت، یعنی درخشان کردن. مُلَمَّع یا تَلْمِيع یا دوزبانگی یکی از آرایه های ادبی در علم بدیع است. ملَمَّع در اصل به معنای اسب و جز آن است که پوست بدنش دارای لکه ها و خال هایی غیر از رنگ اصلی باشد. تلمیح آن است که یک شعر یا سروده در دو زبان یا گاه بیشتر سروده شده باشد. به شعری که به این روش سروده شده باشد شعر مُلَمَّع گفته می شود. روش سخنوران در بهره گیری از این آرایه ادبی این است که پاره ای یا بیتی از شعر را به زبانی دیگر می سرایند. در ادبیات فارسی این زبان دیگر، بیشتر عربی بوده است. سعدی است که در آنها بیتی « سه گانه های »، نمونه ای از این آرایه با بیش از دو زبان به عربی، بیتی به فارسی و بیتی دیگر به گویش بومی شیرازی سروده شده است.

• رَكْب: جمع اَرْكَب و رُكُوب: شتر سواران یا اسب سواران، این واژه اسم جمع است و گفته اند جمع است.

• «قَدْ» حرف است که اختصاص به فعل داده می شود به شرط اینکه فعل متصرف، خبری و مثبت و خالی از عامل جزم و نصب باشد. این حرف از فعل جدا نمی شود، مگر با قسم که میان آن و فعل فاصله می افتد و مضمون آن را تأکید می کند عبارت «: قَدْ لَا يَفْعَلُ» صحیح نیست صحیح آن رَبَّمَا لَا يَفْعَلُ وَلَنْ يَفْعَلَ است.

«قَدْ» با فعل مضارع معنای توقع دارد مانند: قَدْ يَقُومُ الْعَائِبُ الْيَوْمَ و نیز به معنای تقلیل می آید مانند قَدْ يَصْدُقُ الكذوبُ یعنی دروغگو کمتر راست می گوید

گاهی به معنای تحقیق با فعل ماضی می آید؛ « قَدْ اَفْلَحَ مِنْ اِتَّقَى الله» و گاهی برای وصل گذشته به حال می آید و گاهی معنای بسیار را با فعل مضارع می دهد مانند «قَدْ قَامَ فُلَانٌ»

گاهی معنای بسیار را با فعل مضارع می دهد؛ مانند قَدْ أَشْهَدُ الْعَارَةَ الشَّعَوَاءَ تحملنیعی چه بسیار حمله های سخت را می بینم.

پاسخ پرسش های دبیران (مواردی درباره جواز مذکر و مؤنث آمدن فعل)

- **كقولك** : قام رجال، وقامت رجال . و جاءت الفواطم، و جاء الفواطم... و الأفضل التذكير مع المذكر، و التأنيث مع المؤنث، إلا أن يفصل بينهما بفواصل فحينئذ يكون التأنيث أفضل .
- أن يكون الفاعل مؤنثاً حقيقياً مفصلاً بينه، و بين فعله بفواصل، غير (إلا)؛ كقولك: حضرت المجلس امرأة، و حضر المجلس امرأة... و التأنيث أفصح . فإن كان الفاصل (إلا)، و جب تذكير الفعل؛ كقولك : ما قام إلا فاطمة .
- أن يكون الفاعل مؤنثاً مجازياً ظاهراً . أي : ليس بضمير؛ كقولك: طلعت الشمس، و طلع الشمس... و التأنيث أفصح .
- أن يكون الفاعل مؤنثاً ظاهراً، والفعل (نعم)، أو (بئس)، أو (ساء) التي للذم؛ كقولك: نعمت هند، و نعم هند . وبئست هند، و بئس هند . و ساءت هند، و ساء هند . و التذكير في ذلك كله أجود .
- أن يكون الفاعل ضميراً منفصلاً لمؤنث؛ كقولك : إنما قام هي، و إنما قامت هي . والأحسن ترك التأنيث .
- أن يكون الفاعل مذكراً مجموعاً بالألف والتاء؛ كقولك: قام الطلحات، و قامت الطلحات... و التذكير أحسن .
- أن يكون الفاعل ضميراً يعود إلى جمع تكسير لمذكر عاقل ؛ كقولك : الرجال جاؤوا، والرجال جاءت . و التذكير بضمير الجمع العاقل أفصح .
- أن يكون الفاعل ملحفاً بجمع المذكر السالم؛ كقولك: قام بنو فلان، و قامت بنو فلان . و من الثاني قوله تعالى: (قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ) يونس، ٩٠

- أن يكون الفاعل اسم جنس جمعياً، أو اسم جمع . فالأول كقولك : قال، و قالت العرب، أو الروم، أو الفرس، أو التک . وأورق الشجر، و أورقت الشجر... و الثاني كقولك : جاء، و جاءت النسوة، أو النساء، أو القوم، أو الرهط، أو الإبل .

و على الثاني جاء قوله تعالى: ... (وَ قَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ) يوسف، ٣٠

فإن تقدم الفاعل على الفعل، و جب تأنيث الفعل؛ كما في قوله تعالى: (مَا بَالُ النَّسْوَةِ اللَّاتِ قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ) يوسف، ٥٠

نقد و بررسی نحو سنتی و نحو جدید

پپچیدگی های نحو آموزش نحو را دشوار کرده است لذا صاحب نظران با تألیف آثار نوین، تلاش کرده اند مشکلات آن را برطرف کنند،

در سال ۱۹۳۷ ابراهیم مصطفی در مصر « احیاء النحو را » نوشت . کتاب در آغاز جنجالی به پا ساخت و مورد نقد موافقان و مخالفان

قرار گرفت . در سال ۱۹۳۸ وزارت فرهنگ مصر به مشاورت طه حسین و گروهی از زبان شناسان انجمنی تشکیل داد تا آسان سازی نحو و آرای ابراهیم مصطفی مورد بررسی قرار گیرد، پس از اینکه انجمن، آرای ابراهیم مصطفی یعنی کتاب احیاء النحو را تصدیق

نمود، وزارت در صدد تعمیم و توزیع آن در بین کشورهای عربی برآمد تا در این باره از نظر علمای نحوی آن دیار آگاه گردد . دولت عراق، نقد و بررسی این طرح را به شیخ محمدجواد جزائری سپرد، ولی گرایش های حوزوی جزائری به نحو قدیم، موجب شد تا طرح جدید را تماماً به دیده عیب و نقص بنگرد و به دلائل مختلف در برابر

هر یک از بندهای آن جواب ردی ارائه کند و در نتیجه نحوِ قدیم را بر نحو جدید ترجیح دهد. در حال حاضر بسیاری از بزرگان صرف و نحو در جهان اسلام خواستار آسان سازی و اصلاح در ارائهٔ مباحث دستور زبان عربی شده اند.

طرح پشت جلد

مقام سلمان فارسی آن قدر بالاست که پیامبر اسلام دربارهٔ ایشان فرمودند: سلمان مَنَّا أهل البيت. زادگاهش روستای جی در اصفهان و بنابر روایاتی، رامهرمز بوده است. مرقد سلمان فارسی سلام الله علیه نزدیک طاق کسراست.

سلمان فارسی پیش از تشرّف به اسلام روزبه نام داشت. از مشاوران حضرت محمد و از جمله طراحان اصلی حفر خندق در جنگ خندق بود. پس از عمری طولانی در سال ۳۶ هجری در شهر مدائن درگذشت. آرامگاه وی در مدائن به بقعهٔ سلمان پاک مشهور است.

سلمان روی کفن خود این شعر را نوشته بود:

وفدت علی الکریم بغیر زادٍ من الحسنات و القلب السلیم

و حمل الزادِ أفتح کلّ شیءٍ إذا کان الوفود علی الکریم

و بی هیچ توشه ای از نیکی ها و قلب سلیم بر [خدای] کریم در آمدم.

و توش هاوردن زشت ترین کار است هنگامی که بر کریم وارد شوی.

ایوانِ مدائن برجسته ترین یادگار ایران باستان روزگار ساسانیان، درتیسفون واقع در عراق کنونی است. این اثر

باستانی در ۳۷ کیلومتری جنوب بغداد در کنارهٔ خاوری رود دجله است.

این بنا برای نمایش شکوه و توانمندی ایران ساخته شد.